

"אני רואה כל שנה בתשעת הימים שיש מתח בין אנשים"

מֶרֶן הַגְּרָאִי"ל שְׁטֵיִנְמָן זצ"ל
על 'כל המתאבל על ירושלים
רואה בשמחתה

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 443

פנינים לפרשת דברים פ"ד

**ולפתע באמצע הניתוח הרגשתי כיצד לוחצים ומושכים לי את הוורידים...
פתאום השתי רע ביותר, חולשה נוראה. לא יכולתי לדבר ולומר להם,
אבל הם ראו במכונת הא.ק.ג. שיש איזה בעיה בלב. הם דיברו ביניהם מה
לעשות**

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על צפית לישועה

וכוונתו- אולי בעוד מאה שנה, מי יודע? ואם מישהו חייב לי שלוש מאות דולר ואני שואל אותו: "משה, מתי תחזיר לי?" הוא משיב: "אם ירצה השם", עד ביאת המשיח אחזיר לך. כוונתו ברורה: אל תצפה לראות את הכסף בקרוב... זה נקרא 'שאינו מחכה לביאתו'. אומרים אנו כל בוקר ב'גדל': "ישלח לקץ הימין משיחנו", לפדות מחכי קץ ישועתו". אל מי ישלח הקב"ה את המשיח לפדותו? אל אלו המחכים לישועה.

כיצד מחכים?

אם הייתי אומר לכם, שהרב אלישיב צריך להגיע לבית המדרש, מי

אחת השאלות שישאלו את האדם, תהיה: "ציפית לישועה?" מאז החורבן והגלות, צריכים על העת לצפות לגאולה השלמה. אבל רבותי, געוואלד, הבה ונתבונן: האם אנחנו באמת מצפים לישועה? אמנם כולנו אומרים: "כי לישועתך קיוונו כל היום ומצפים לישועה", אבל האם אכן המשיח חסר לנו באמת? מישהו הגיע למשגיה, רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, וסיפר לו כי הוא צריך לנסוע לחו"ל לאיזה עניין. אמר לו המשגיה: "אינני מבין אותך, אתה תהיה במטוס ופתאום תהיה תקיעת שופר ותצטרך לחזור, ולא תספיק להגיע מחו"ל בזמן"... מי שהכיר את המשגיה זצ"ל יודע שמעולם לא דיבר בבדיחות הדעת, אלא ברצינות הגמורה ביותר. יהודים של פעם המתינו בכל רגע ורגע לביאת המשיח. המציאות שלהם היתה "כי לישועתך קיוונו כל היום". הרב מבריסק היה מדייק שלא נאמר 'כל יום' אלא 'כל היום'. כך אם היו שואלים פעם מישהו, אפילו אברכים צעירים, 'היכן תהיה בליל הסדר?'- התשובה הטבעית היתה: 'בעזר ה' יגיע המשיח ונעלה לירושלים, אבל אם חלילה הוא לא יבוא- אהיה בליל הסדר אצל השווער'. זו אינה מידת חסידות או דרגה מיוחדת. את זה יתבעו מהאדם- "ציפית לישועה"!

הרמב"ם בסוף הלכות מלכים (פרק יא הלכה א) כותב: "וכל מי שאינו מאמין בו אם מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבנו". דברים מפורשים כותב הרמב"ם. "וכל מי... שאינו מחכה לביאתו", האם יש למישהו איזה 'קולא' בחיוב זה? היום כאשר פוגשים מישהו בחו"ל ושואלים אותו, "נו, ר' יענקל', מתי תיסע לארץ ישראל?" הוא משיב: "כשהמשיח יבוא",

היום חושבים שניתוח זה לא דבר רציני, יש הרי רופאים טובים... עברתי פעם ניתוח קל ביד, לא משהו רציני, בהרדמה מקומית. עושים מחיצה כדי שהמנותח לא יראה מה עושים לו, ולפתע באמצע הניתוח הרגשתי כיצד לוחצים ומושכים לי את הוורידים... פתאום חשתי רע ביותר, חולשה נוראה. לא יכולתי לדבר ולומר להם, אבל הם ראו במכונת הא.ק.ג. שיש איזה בעיה בלב. הם דיברו ביניהם מה לעשות, ונתנו לי משהו שיחזק את הלב.

בסופו של דבר הניתוח הצליח ברוך ה', ועם סיומו העבירו אותי לחדר התאוששות.

והנה אני רואה שם ילד מבני ברק, שמכניסים אותו לשם, בדרכו לעבור ניתוח. שאלתי מישהו איזה ניתוח הוא אמור לעבור, והלה השיב לי שזה ניתוח קטן, לא משהו רציני. חשתי חולשה בכל גופי. הילד הקטן הזה צריך לעבור ניתוח. למרות שאמרו שזה לא ניתוח גדול, לא יכולתי להפסיק מלחשוב עליו. נזכרתי בכל מה שעבר עלי בזמן הניתוח 'הקטן', והתחלתי לומר תהילים לרפואתו של הילד ללא הפסקה. כשהעבירו אותי למחלקה, בדרך ההשגחה ראיתי שמחזירים את הילד מחדר ניתוח, אמרו לי שברוך ה' הכל עבר בשלום, רק אז חזרתי לעצמי.

אנשים עוברים ניתוחים קשים בראש, בלב, וכאן - ניתוח קטן של ילד, היה לי כל כך קשה לסבול. ומדוע? כי הרגשתי זאת בעצמי קודם לכן.

זה מה שדורשת התורה - להרגיש את השני. להיות נושא בעול. "ואהבת לרעך כמוך". אל תחשוב רק על עצמך, אלא גם על הזולת. לפני המלחמה בתשכ"ז, למדתי בשיבת סלבודקא, אנשים רעדו מפחד באותם ימים. והנה השי"ת ריחם על עמו, ותוך ימים ספורים היתה ישועה גדולה, אני לא זוכר מימי שמחה גדולה, כמו שהיתה בימים הללו. ורק המשגיח, רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, נראה רציני, ואמר: "געוואלד יהודים, איך אפשר לשמוח? כמה אלמנות ויתומים ובתים שבורים, נגרמו מהמלחמה הזאת?!" הוא לא הבין כיצד אפשר לשמוח כאשר אחרים סובלים.

כך הדבר באבל, וכך גם בשמחה. מגיעים לחתונה, צריך לחוש בשמחת החתן. אם נרגיש כך, יבוא המשיח, כי נצפה כל הזמן לישועה, ולא רק כדי שאנשים לא יסבלו.

אם ישאל השואל: מי אמר שכאשר יבוא המשיח, שוב לא יהיה סבל בעולם? הרי הרמב"ם כותב (הלכות מלכים, יב, א) "עולם כמנהגו נוהג"? הם כבר לא יהיו חולים?

הבה ונפתח את הרמב"ם ונראה מה הוא כותב (שם הלכה ה): "ובאותו הזמן לא היה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ולא תחרות, שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד".

הגיעו נא בנפשכם, אם אכן יהיו אז חולים, וכי "יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד? וכי "הטובה תהיה מושפעת הרבה?" אז כמה צריכים אנו לחכות למשיח, אם לא בשביל עצמנו, לפחות בשביל אחרים.

(מתוך 'חי ראובן')

שבאמת היה מאמין שהוא אמור להגיע, היה ניגש כל כמה דקות אל החלון, להסתכל האם הוא כבר הגיע. הוא לא היה רגוע כל הזמן, בצפייה לבואו. אבל מי שאינו מסתכל ולא מוטרד, זה מכיוון שהוא חושב שאין סיכוי שהוא יגיע. כך גם מי שמצפה לביאת המשיח, אך על פי שיתמחה הוא מחכה בכל יום שיבוא, אזי הוא מאמין בבואו. אנחנו מתפללים על ביאת המשיח ועל בניין ירושלים. "תקע בשופר גדול לחרותנו", "השיבה שופטינו כבראשונה", "את צמח דוד עבדת", "ותחזינה עינונו בשוכך לציון", תפילות על גבי תפילות. כך גם בברכת המזון אנו מבקשים: "רחם נא... על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך". מדוע התפילות שלנו אינו מתקבלות?

בזוהר הקדוש כתוב, שהשמחה שעמיד הקב"ה לשמוח עם בריותיו בעת הגאולה, לא היתה שמחה שכזו מבריאת העולם ועד סופו. ומי יזכה לשמחה הזאת? "כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה", ומי שאינו מתאבל, אינו זוכה.

אנחנו נוהגים בשלושת השבועות במנהגי אבלות, לא מסתפרים, לא עורכים משתאות, אבל האבלות האמיתית צריכה להיות בלב. וכדי שתהיה זו אבלות כראוי, צריך האדם להתבוננות. בלי התבוננות, על מה הוא מתאבל?

אנחנו אומרים בסיום תפילת שמונה עשרה: "יהי רצון מלפניך שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך". מה הקשר בין בנין בית המקדש לבין "ותן חלקנו בתורתך"? כתוב במגילת איכה (ב,ט) "מלכה ושריה בגויים אין תורה", מבואר בספרים, כי הדרגה של לימוד התורה שהיתה בעת שבית המקדש על מכונו, היתה דרגה אחרת. התורה הזו אבדה עם החורבן, ועל כך אנו מתפללים שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ואז נזכה לאותה דרגה שהיתה בלימוד התורה - "ותן חלקנו בתורתך".

אספר לכם מעשה שבדידי הווה עובדא

מדברים ומדברים, אבל איך עושים זאת בפועל? איך מגיעים למצב של 'מחכה לביאתו'? הדרך הראשונה - נושא בעול עם חברו. אפילו ישכנע האדם את עצמו שלא חסר לו דבר, יש לו מכל טוב, ומה הוא צריך כעת את המשיח. באמת אלו דברים בטלים ומבוטלים שהרי אמרו חז"ל (סוטה מט ע"א) "מיום שחרב בית המקדש, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו", אבל נניח שהוא חושב כך, שיש לו מכל טוב ולא חסר לו דבר, אבל שיתבונן סביבו, כמה צרות יש בעולם, כמה אנשים סובלים אנשים נמצאים בבתי חולים בייסורים נוראים. א שרעק אין דער וועלט. נורא ואיום. עוברים ניתוחים קשים. חולים מסוכנים.

אם אדם נושא בעול עם חברו, אזי הוא מרגיש שצריך לחכות לביאת המשיח. הגמרא אומרת שכל מי שאינו מתפלל על חברו, נקרא 'חוטא'. איזה חטא הוא עשה? הוא חילל שבת? אבל מאכל אסור? אין לו לב! הוא לא מרגיש את השני, כי אם היה מרגיש, היה מתפלל עליו.

אספר לכם מעשה שבדידי הווה עובדא.

אני רואה כל שנה בתשעת הימים ושלושת השבועות שיש מתח בין אנשים, אפילו אם לא רבים יש מתח, כאן לא דופק, כאן לא מתאים

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על 'כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה'

גימטריה, הלוואי שתהיה הגאולה, תמיד עושים גימטריאות כדי לנבא מתי הגאולה...

רבינו מספר מעט על הפחד והצרות שהיו בימים ההם. בעת שהתחילו הקומוניסטים, החפץ חיים פסק, שאפשר לברוח אפילו בשבת, כך שמעתי. והיה הרב במינסק רבי אליעזר מינסקער שהיה גאון גדול, וביקר על זה, וכי עד כדי כך בשבת לברוח, וכשעברו שנה שנתיים אמר אוי, כמה שהחפץ חיים היה צודק, כי הוא מתחילה סבר וכי לנסוע בשבת, וכי לצאת מרוסיה בשבת.

אצל הגרמנים לא חשבו את זה. בטח היו צריכים לברוח. אוי וי וי, מיד בהתחלה כשהגיעו הקומוניסטים במלחמת העולם האחרונה, בעיירות שלנו אמר רבי אייזיק שר "כל פועל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה", שקודם באו הגרמנים ואחר כך באו הרוסים, כשנכנסו הגרמנים מיד התחילו לירות לכאן ולשם, והרגו יהודים מיד, לא כל כך, אבל הם הרגו אנשים. אבל הרוסים שהם 'רשע' הקדוש ברוך הוא השתמש בהם ביום רעה, שהוטב ליהודים כשהם באו, וסילקו את הגרמנים שרצחו ללא הבחנה.

וכשהגרמנים הלכו, תיכף קצת אחרי זה נכנסו הרוסים, ואמרו שזה קצת הצלה פורתא, ואמנם כך היה, שנה שלימה היו הרוסים הקומוניסטים, ואז התחילו צרות אחרות. הקומוניסטים התחילו עם המעשים שלהם להיות נגד דת, לא כל כך נגד דת, הפוך הם התחילו לעשות דת. אחר כך באו חזרה הגרמנים ו... "כל פועל ה' וגם רשע ליום רעה" לפעמים רשע זה הצלה. משתמשים לפעמים עם הרשע, הקומוניסטים הצילו קצת, שנה אחת הם נתנו לחיות, והם התחילו עם דברים יותר גרועים.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'איש האמת' משיחותיו של הג"ר יצחק רוזנגרטן שליט"א)

אמר רבינו: ברש"י מביא שהאריכו את השהות במדבר לארבעים שנה. כמו כן בזמננו, מי יודע לפני כמה זמן כבר היתה יכולה להיות הגאולה, אולי מאות שנים, ואולי אפילו לפני אלף שנים כבר הייתה יכולה להיות הגאולה ולא זכינו. אני רואה כל שנה בתשעת הימים ושלושת השבועות שיש מתח בין אנשים, אפילו אם לא רבים יש מתח, כאן לא דופק, כאן לא מתאים. מזה הפשט בזה?

שנאת חינוס גורם לאי בניית בית המקדש, ויש יצר במיוחד בזמן הזה, יש קיטרוג בשמים, ולכך רבים ויש מתחים. דיברו פעם עם רבינו על צורת הבנייה העתיקה שהייתה בזמן הבית. אמר רבינו: 'ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו' הרבה יותר התרחקות רוחנית מאשר התרחקות גשמית. על בית המקדש כתוב "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל". ואם נאמר שכל צורת בניין הבית שמצאו היום בחפירות זה הכל בנבואה, הרי האדריכל הכי גדול לא יכול לתכנן כזה בניין מפואר, אלא הכול בכתב על ידי נביא. נאמר לאדריכל לעשות את זה, לא יוכל, זו חכמה נפלאה איך לבנות. אבן של שלושים ושתיים מטר יש שם, והרוחב גם כן מסתמא לא קטן, צריך אלף אנשים לסחוב כזה אבן. היום אפשר עם מנוף, אבל פעם לא היה מנוף. ושאלו לגבי האבל על החורבן: מזה אנו מרגישים מחורבן בית המקדש ב"י בתמוז ובט' באב?

רק מה שאנו מתעננים, חוץ מזה לא מרגישים כלום. אמרתי פעם דרשה שלימה על זה שכתוב 'כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה', מה פירוש מתאבל, וכי לצום ולא לובש נעליים זה נקרא מתאבל, הגמרא בתענית מביאה על רבי יהודה בר עילאי שהיה דומה כמותו מוטל לפניו, ואם זה נקרא מתאבל אין היום אף אחד שמתאבל.

אמרתי, אנו אנשים גדולים וראשים קטנים

אחד אמר שמישיח יבוא מה יהיה לו מזה, אם הוא אינו מתאבל על ירושלים לא יראה בשמחתה מה יש לו מזה, ומי היום מתאבל על ירושלים, צמים ומלבישים נעלי גומי. אמרתי פעמים רבות, אנו אנשים גדולים וראשים קטנים, גאוה יש מספיק אבל אנשים קטנים, ראשים קטנים ויש גאוה גדולה.

חשבונות על זמן הגאולה

אמר רבינו: בשנת תרפ"ח היו אנשים שאמרו שבשנה הזאת תבוא הגאולה, ש'והוא יהיה בתפארתה' בגימטריה תרפ"ח. עשו כל פעם גימטריה אחרת, עכשיו על שנת תש"ס יש גם כן 'נביאים' שאומרים

לאחר שיצאה לחופשי, התובע שניהל את המשפט נגדה רץ אחריה ונתן לה שטר של 100 פרנק שוויצרי: "קחי לך", אמר, "אני רוצה להיות שותף להצלת חיי אדם שאת עושה בכזאת מסירות. אני עשיתי את תפקידי כי זה התפקיד שלי והייתי צריך לתבוע אותך, אבל אני שמח שיצאת מזה בשלום"...

על דמותם המופלאה של רבי יצחק והרבנית מרת רעכא שטרנבוך שהצילו רבבות יהודים מגיא ההריגה באירופה, מפי נכדם הגאון רבי ישראל ברזובסקי שליט"א, רבם של חסידי סלונים בביתר עילית

בשבוע שעבר הבאנו כאן שיחה מופלאה ומרתקת מפי הגאון רבי ישראל ברזובסקי שליט"א, בנו בכורו של כ"ק מרן אדמו"ר מסלונים שליט"א, ורבם של חסידי סלונים בביתר עילית, שסיפר אודות זקניו, הסבא רבי יצחק שטרנבוך זצ"ל וזוגתו האשה הצדקנית מרת רעכא שטרנבוך ע"ה, שפעלו יחד והצילו רבבות יהודים ממוות לחיים בשנות השואה הנוראה.

בשורות הבאות נביא את המשך הדברים, כפי ששמענו אותם מפיו של הרב שליט"א, שחמיו הגאון רבי מרדכי שטרנבוך זצ"ל, ראש ישיבת באבוב בלונדון, היה בנם של היהודים המיוחדים הללו שמסרו נפש והצילו נפשות רבות מישראל. הרב שליט"א מדגיש, כי הוא עצמו לא זכה להכירם, מאחר והם נפטרו לבית עולמם, עוד לפני שנשא את נכדתם לאשה, אבל רוחם של הסב והסבתא עדיין חיה במשפחה, והסיפורים אודותיהם מסופרים בחיל וברעדה הן על ידי בני המשפחה, הלא המה בכתובים בספרי דברי ימי העם היהודי אשר נכתבו על פעולות ההצלה המופלאות של אותם יהודים של מסירות נפש.

באים לבקר גם יהודים רבים, שניצלו על ידם".

אנחנו היהודים עקשנים, גם אם תכלאו אותי כל החיים

"אני נזכר עכשיו בעוד סיפור מעניין שיכול לשפוך אור על האופן שבו הגויים התרשמו ממעשיהם. בעיצומה של אותה תקופה סוערת, הוגש נגד הסבתא כתב אישום חמור. נטען שהיא משחדת קצינים ופקידים בכירים בשווייץ, וכך היא מצליחה להשיג אשרות כניסה לאנשים שלפי החוק אין להם שום זכאות להיכנס לשווייץ. "החזיקו אותה בכלא לתקופה מסוימת, כשהדרישה המרכזית שלהם היתה שהיא תגלה מי משתף איתה פעולה, הם רצו להעניש את בעלי התפקידים שמאפשרים כניסה של יהודים שלא כחוק. אבל הגב' שטרנבוך סירבה בתוקף, היא סיפרה לחוקרים את הסיפור של מהר"ם רוטנבורג שנשאר בכלא גם אחרי פטירתו במשך 14 שנה. "אנחנו היהודים עקשנים, גם אם תכלאו אותי כל החיים וגם אחרי

"אחרי השואה המשיכה הרבנית שטרנבוך להסתובב בין מחנות העקורים באירופה, כדי לסייע ליהודים. פעם שאלה אותה אשה אחת אם היא כבר ביקרה באושוויץ כדי לראות איך נראה המחנה הנורא שממנו היא הצילה יהודים רבים כל כך. הרבנית שטרנבוך השיבה בשלילה, היא לא ביקרה שם. ניסו לשכנע אותה שתלך לראות את המקום הנורא הזה, והיא השיבה: "אני פוחדת שלא אוכל לעמוד במחוזות הקשים, ואני פוחדת עוד יותר שחלילה וחס כן אוכל לעמוד במראות הנוראיים הללו! איככה אוכל לראות את מחנות ההשמדה ולעמוד בזה???". ואכן יצא ספר 'איככה אוכל' שמתעד מעט מזעיר מסיפורי הגבורה שלה ושל בעלה רבי יצחק, והצלת היהודים הרבים על ידם.

"בנם מורי חמי זצ"ל סיפר, שלפני ליל הסדר הוא היה צריך לבשל את היין, כי הם לא יכלו להעמיד יין שאינו מבושל על השולחן מאחר וכל שנה היו מגיעים אורחים להתארח על שולחנם, היו אלו גויים שבשנות המלחמה סבא וסבתא יצרו איתם קשרי ידידות לצורך הצלת חיי יהודים, והידידות הזאת נשמרה גם אחר כך. להבדיל היו

מותי, לא תצליחו לשבור את רוחי ולגרום לי לומר לכם מה שאיני רוצה לומר".

"בסופו של דבר היא שוחררה בגלל שלא היו נגדה הוכחות, ולאחר שיצאה לחופשי, התובע שניהל את המשפט נגדה רץ אחריה ונתן לה שטר של 100 פרנק שווייצרי: "קחי לך", אמר, "אני רוצה להיות שותף להצלחת חיי אדם שאת עושה בכזאת מסירות. אני עשיתי את תפקידי כי זה התפקיד שלי והייתי צריך לתבוע אותך, אבל אני שמח שיצאת מזה בשלום, ומקווה שתצליחי להציל עוד חיים רבים נוספים".

"הדרכים שלה היו מאוד מוגונות. היא היתה מזויפת דרכונים של כל מיני מדינות כדי לתת ליהודים אזרחויות זרות שיגנו עליהם מפני גירוש, היא שיחדה דיפלומטים שינפיקו דרכונים של כל מיני מדינות מדרום אמריקה, בכמויות גדולות מאוד, כדי לתת ליהודים אזרחויות שונות. היא שיחדה קציני משטרה, הפעילה לחצים, שכנעה, עשתה כל מיני פעולות בכל מיני דרכים, והכל היה בחכמה גדולה ועם המון סיעתא דשמיא..."

באחת הפעמים שהציעו שידוך לאחר מילדיו

"באחת הפעמים שהציעו שידוך לאחר מילדיו, היסס הצד השני מלעשות עמו שידוך: "אני עוד זוכר שכל לילה הוא היה הולך לחפש מזון, ולאחר מכן היה עובר בין חדרי הבית ומנסה למצוא איזה מקום פנוי שבו יוכל לשכב לישון, כי ביתם היה מלא וגדוש בפליטים. עברה עליו ילדות כל כך קשה, ומי יודע אם זה לא הזיק לו ולדורות אחריו מבחינה נפשית..."

"אבל לאחר בירור הוא גילה שמדובר בבחור משכמו ומעלה, שלא נשאר עם שום חסכים, אדרבה, רק עם רוממות ומסירות נפש למען כל יהודי, תכונה אותה ירש מהוריו הצדיקים.

"כך גם היה מורי חמי זצ"ל, יהודי של צורה, מלא נעימות ורוממות. לא רק שלא היה עם 'משקעים' והשלכות נפשיות בעייתיות, אלא ההיפך, כולו טוב לב והבנה מעמיקה של נפש האדם. לא בכדי הוא התמנה לראש ישיבת באבוב בלונדון, והיה לדמות תורנית מרכזית באנגליה ובאירופה כולה.

"בכלל, נעימות מיוחדת היתה לו למורי חמי, הוא היה אדם משכמו ומעלה בכל היבט אפשרי. היתה בו קנאות גדולה לדבר ה', אבל באותה מידה הוא היה רך כקנה ומאיר פנים לכל אדם. קשה לתפוס איך אדם אחד יכול להכיל כאלו ניגודים בו זמנית. הגאונות שלו היתה פלאית, היו לו סיפרים רבים מספור, ובהם הגהות והערות שכתב בשולי הספרים, ממש בכל מקצועות התורה, דמות מאוד מאוד מיוחדת מלאת הוד קדומים.

"אחד מגיסיי סיפר לי שכשהוא הגיע ללמוד בישיבה, אמר לו אחד מאנשי הצוות בישיבה: "האמת שאני מופתע מזה שאתה בחור נורמלי..." וכל כך למה? כי השווער שלי ראה שבית הספר במקום מגוריהם באותה תקופה לא היה מספיק חזק באידישקייט, ולכן הוא מנע את ילדיו מללמוד שם. במקום זאת הוא שכר מלמד בכסף מלא שהיה מלמד את ילדיו באופן פרטי, עד שיכלו לנסוע ללמוד

בישיבה.

"אותו איש צוות שהכיר אותם ואת העובדה שלמדו בבית, הודה שהוא וכל אנשי הסביבה באותה עת היו בטוחים במאת האחוזים שמהבית הזה לא יצאו ילדים נורמלים... אבל ב"ה הוא הקים בית לתפארה, ויחד עם רעייתו חמותי ע"ה, הם הצליחו להשרות בבית כזאת נעימות ולגדל את הילדים באופן כזה שלא יחסר להם דבר, אף שהם היו מבודדים יחסית וכמעט בלי חברים.

היה למורי חמי קשר מאוד חם עם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל

"לאורך השנים היה למורי חמי קשר מאוד חם עם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שהיה שנועזר על ידי הוריו בתקופת המלחמה ואחריה, אז התגורר הרב שטיינמן בשווייץ כידוע.

"מרן הגרא"ל גם סיפר לתלמידיו הקרובים בכמה הזדמנויות על פועלם הגדול של בני הזוג שטרנבוך, ואף העיד שהוא עצמו נשלח על ידם כמה וכמה פעמים לבתי הכלא ולתחנות משטרה כדי להעניק ליהודים שנתפסו, דרכונים מזויפים, על מנת שיוכלו לטעון שהם אזרחים זרים ולקבל מקלט חוקי בשווייץ.

"גם בחופה שלי, האורח היחיד שהשווער שלי הזמין לומר ברכה בחופה מהצד שלו היה מרן הגרא"ל. כמו כן, יש תמונה מפורסמת מחתונתו של הרב שטיינמן, שם רואים את מורי חמי עומד מאחורה, כבחור צעיר. הוא היה אחד האנשים הבודדים שהשתתפו בחתונתו של מרן.

"לפני מספר שנים צעד חתני ברחוב חזון איש בבני ברק, וראה שיש התגודדות סביב הבית של מרן הגרא"ל שטיינמן, התברר שעוברים עכשיו לקבל את ברכתו וחתני החליט לנצל את ההזדמנות ולהתברך מפיו. כשהגיע לפני מרן הוא הציג את עצמו כ'נכד של הרבנית רעכא שטרנבוך'. לאחר מכן סיפר לי שמרן הגרא"ל התרגש מאוד כשהזכיר את שמה כי הוא הכיר את פעילותה משווייץ בה התגורר באותה תקופה, וכאמור הוא הפליג בשבחה מספר פעמים באוזני תלמידיו ובני ביתו, והובאו הדברים בספר הנפלא 'כאיל תערוג'.

"בין היתר סיפר מרן ששמע מרעייתו הרבנית תמר ע"ה, שהסתתרה רעכא שטרנבוך היתה משמשת כמדריכה לבנות ב'ביתיה' בשווייץ, והרבנית שטיינמן היתה עומדת מאחורי הדרך ומקשיבה לשיעורים שמסרה לחניכות שלה, והיא שמעה שבמשך שנה שלימה מסרה הרבנית שטרנבוך שיעורים כדי לבאר את הפיוט 'אדון עולם'... וסיפר זאת כשבח גדול על היותה אשה משכלת לדבר ה', שיכלה להאריך כל כך בדיבורים נעימים ומושכים את הלב במשך זמן רב כל כך כדי לבאר פיוט אחד מהתפילה.

"הי רצון שיעמדו מעשיה הגדולים לזכות, ושנזכה ללכת בדרכים גדולות אלו, להשתדל לסייע לכל יהודי באשר הוא בלי לעשות חשבונות 'מה הסיכוי' ואם זה שווה את המאמץ, אלא פשוט, לעשות כל מה שאפשר למען הזולת, ולסמוך על הקב"ה שהוא כבר יעשה את החלק שלו..."

ידידי רבי אברהם לייב שינבויים שליט"א מביא סיפור נפלא, על יהודי יקר שהבן שלו בחור בן עליה נפלא הגיע יום אחד לאמו וביקש: "ערב חג כעת והייתי רוצה חליפה חדשה לשבת". האמא השיבה: החליפה של שבת שלך במצב מצויין, ללא רבב, אין סיבה לקנות". היא ראתה שהבן לקח זאת קשה, אז אמרה..

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מחבר ספרי 'להאיר' ומרבני ישיבת 'תורת בתפארתה', על הדרך הנכונה להוכיח את הזולת

אלה הדברים (א, א)

ידידי רבי אברהם לייב שינבויים שליט"א בספרו פנינים על התורה. מביא סיפור נפלא, אמנם המספר סיפר זאת כסיפור על השגחה פרטית, אבל הוא מוביל את זה בתפיסתו החינוכית לנושא שלנו. סיפר יהודי יקר, יש לו בן, בחור בן עליה נפלא. יום אחד הוא בא לאמו וביקש: "ערב חג כעת והייתי רוצה חליפה חדשה לשבת". האמא השיבה: "החליפה של שבת שלך במצב מצויין, ללא רבב, אין סיבה לקנות". היא ראתה שהוא לקח זאת קשה, והוסיפה: "אני לא שוללת לגמרי. אבא יבוא ונדבר איתו". זה קצת הרגיע אותו. כשהאבא הגיע והבחור ביקש ממנו, האבא חזר פחות או יותר על הדברים שאמרה האמא: "בסך הכל לפני חצי שנה קנינו לך חליפה, ומצבה מצוין. אינני רואה סיבה לקנות חליפה חדשה. אם אתה חושב אחרת - תגיד לי".

לא עבר זמן והוא מקבל הודעה מרשת החנויות שהוא עלה בהגרלה, ויש לו זכות קניה ברשת מזון גדולה על סך אלף חמש מאות ושקלים. התברר שהבן קנה חליפה ונכנס להגרלה, וזכה בסכום כפול ממה ששילם.

אך בזה לא תם הסיפור. סיפר האבא: "לקראת פסח באותה שנה הלכתי לקנות הלבשה לקראת החג ולחתונת אחד מילדי שחל לאחר ימי ספירת העומר. נכנסתי למשרד של חנות הלבשה שבני קנה את החליפה וסיפרתי לאחד מהשותפים שהיה שם את הסיפור. הוא כל כך התרגש לשמוע את ההשגחה הפרטית שהגיעה דרכו, ושמוח ששיתפתי אותו בסיפור, עד שביקש לעזור לי בהוצאות הביגוד לחתונת בני ביד נדיבה. השפע של הוצאות תלמוד תורה לא פסק גם כאן. תודה לבורא עולם!

הוא, כאמור, סיפר את הסיפור בהקשר להשגחה פרטית, אבל הרב שיינבויים לוקח על הסיפור מזווית אחרת: גם האבא וגם האמא מבינים שהילד לא צריך חליפה. מילא אם זה היה רק האבא, היית יכול לומר שגבר לא מבין בזה, או שהוא קצת חסכן... אבל גם האמא, שהיא טיפוס פדנטי, טענה שהוא לא צריך,

אמר הבחור: "אני חושב שבחצי השנה הזאת עמלתי רבות, עשיתי הרבה שטייגען, השתדלתי להביא מבחנים של מאה כל שבוע. אבל אם אתם חושבים אחרת, ובפרט אם יש לכם קושי - אני מקבל זאת והכל בסדר".

אמר לו האבא: "תראה! אם אתה שואל אותי האם אתה צריך חליפה או לא? התשובה היא שאתה לא צריך! אבל אם אתה שואל האם מגיעה לך חליפה או לא? בטוח שמגיע לך!" והוא הוציא את כרטיס האשראי, ואמר לו: "לך תקנה".

הבחור נסע לירושלים, לחנות שהוא חפץ בה, ומשם הרים טלפון לאביו: "החליפה שאני חושק בה עולה שבע מאות שקל". "אין בעיה", אמר אביו.

אשתו שעמדה לידו לא היתה מרוצה. מצבם הכלכלי דחוק, ויש חליפות בארבע מאות וחמישים שקל. ובפרט שהנער כלל לא צריך חליפה, והוא קונה כזו חליפה יקרה...

אמר לה האבא: "מה את דואגת? אני נתתי לו את החליפה הזו בשביל התורה, וזה בכלל הוצאות בניו לתלמוד תורה, זה לא בחשבון. מה אכפת לך? אלוקים משלם! שייקח בארבע מאות חמישים, שייקח בשבע מאות, מבחינתי זה אותו דבר".

זה מוכיח שבאמת הוא לא היה צריך!

והנה בא הילד וטוען: "למדתי טוב, הבאתי מבחנים טובים - אני רוצה חליפה". הנטייה שלנו במקום האבא, זה לנצל את ההזדמנות לחנך אותו לפחות לשני דברים חשובים ביותר: א. לחדול ממוותרות! להפסיק את הבזבזנות! אין שום סיבה וצורך לקנות חליפה כל חצי שנה. החליפה שלו לא היתה במצב שנדרש להחליף אותה. ב. אתה רומז שמגיע לך חליפה בזכות התורה שלמדת. תגידי לי: זה מה שהתורה לימדה אותך? עליך לדעת שהתורה היא העיקר ולא החליפה! המשנה באבות (ב), ח) אומרת: "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת". אל לך לבקש שכר על התורה שלמדת!

בהחלט, יש הרבה מה ללמד את הילד לנוכח הבקשה שלו. באמת צריכים לחנך אותו. אבל האבא לא עשה כך. זה לא הזמן המתאים לכך. כעת יש לנצל את ההזדמנות לחינוך לדברים אחרים. בראש ובראשונה הוא הראה לו כמה שווה בעיניו לימוד התורה שלו! "קשה לי, אבל התורה שלך מעל הכל!" זאת ועוד: כמה הוא מאמין באמונה שלמה שהוצאות של תורה הן מחוץ לחשבון והכל מהקב"ה. אמר הקב"ה: אם אתה באמת יודע לחנך ולהסתכל על דברים בצורה נכונה, אפתח לך את השפע, ותראה באמת כמה שפע מגיע מהמקום הזה.

יש להוכיח בשפת רמזים

משה רבינו פותח את חומש דברים בדברי תוכחה לעם ישראל, והוא אומר להם אותם לפני מותו.

הדבר הראשון שלמדים רבותינו מכאן הוא: אם אתה רוצה לומר דברי תוכחה - תאמר אותם בזמן הנכון! והזמן הנכון ביותר הוא לפני שהולכים לעולם שכולו טוב. בזמן כזה אף אחד לא חושב שיש לך אינטרסים, וכולם מבינים שכשאתה רואה את המוות מול העיניים אתה מדבר מתוך כוונת כנות וטהורות.

הדבר השני שלמדים רבותינו מכאן הוא: השפה שבה ראוי להשתמש בדברי התוכחה. השפה שמשו רבינו השתמש נשמעת 'טורקית'. ואלה דברי תוכחתו: "בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה מִזֶּה סוּף בֵּין פְּאָרְזָן וּבֵין תְּפֹל וְלָבָן וְחִצְרֵת וְדֵי זָהָב".

רש"י הקדוש מפרש את התוכחה הרמוזה בכל מילה בדבריו של משה: "במדבר" - שהכעיסוהו במדבר שאמרו מי יתן מותנו במדבר. 'בערבה' - שחטאו בבעל פעור בשטים בערבות מואב. 'מול סוף' - על מה שהמרו בבואם לים סוף שאמרו: המבלי אין קברים במצרים. 'בין פארזן ובין תפל ולבן' - הוכיחם על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן, שאמרו: 'ונפשנו קצה בלחם הקלוקל' ועל מה שעשו במדבר פארזן על ידי המרגלים. 'וחצרות' - במחלוקת של קרת. 'ודי זהב' - הוכיחם על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם."

נשאלת השאלה: מה חשב משה רבינו?

נשאלת השאלה: מה חשב משה רבינו? הלא לבני ישראל לא היה רש"י, איך הם יבינו את הרמזים? בפרט שגם רש"י בעצמו כותב "ולא מצינו מקום ששמו תופל ולבן... גם אם בני ישראל יבינו שהוא

מתכוון לרמוז בדבריו למקומות שעברו בדרכם, וינסו לשחזר את כל המקומות שעברו - לא ייזכרו במקום ששמו תפל או לבן! מאין להם להבין שכוונתו של משה היתה "שתפלו על המן שהוא לבן? ככה מוכיחים מישהו? אם אתה רוצה להוכיח מישהו עליך לדבר ברור, לא ברמזים שספק גדול אם המוכח יבין אותם!

יש כלל שאומר (עירובין מא ע"א): "בתר רישא - גופא אזיל". אם ברצונך לדעת איך מבנה שלם ילך - תסתכל לאן הראש מוביל אותו. אם חומש דברים מתחיל עם רמזים, והחומש הזה הוא חזרה על כל התורה הקדושה, באים לומר לנו: כשאתה רוצה להעביר את התורה הקדושה גם לעצמך, ובפרט לילדים שלך - דבר איתם בשפה הזאת! דבר בשפת רמזים. גם אם היא נשמעת לך טורקית, גם אם אתה אומר לעצמך: ההוא לא מבין רמזים...

בא משה רבינו ומלמד אותנו: ככה מוכיחים! בדיוק כך! שלמה המלך כותב: אל תוכח לץ פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך (משליט ח), כאשר גוערים במישהו, אל תציגו אותו כ'לץ' - אל תגרום לו להרגיש שהוא כלום. כי זה רק יגרום לו להתרחק ממך, לשנוא אותך. במקום זאת, התייחס אליו כאל חכם, שצריך לדעת טוב יותר, שצריך לפעול במישור גבוה יותר. אז הוא יכבד ויאהב אותך. הכלי יקר מוסיף: כל הנוזף ורוצה להיות סמוך ובטוח שדבריו יתקבלו וישיגו יעילות צריך לא לתאר את החטא על כל פרטיו, אלא להתאמץ כדי לרמוז. כך, הוא שומר על כבוד החוטא וההערכה העצמית שלו.

ואנחנו שואלים: פרקטית, איך הרמזים האלה עובדים? אני מדבר עם הילד שלי, או עם החניך שלי, בצורה גלויה, מחתים אותו על תקנון מפורש ומפורט - והוא לא מקיים... כשאדבר אתו ברמזים הוא כן יבין? תמוה... אבל מה נאמר ומה נדבר: התורה אומרת אחרת!

הסבא מסלבודקה רבי נתן צבי פינקל זצ"ל היה ממעמידי החינוך התורני בעולם הישיבות, מרן הרב שך זצ"ל היה אומר, שמי שהציל את כל עולם התורה הליטאי היה הסבא מסלבודקה. שאלו את המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל, שהיה מגדולי תלמידיו של הסבא, מה היה כוחו של הסבא? והשיב: "אהבה! הוא הוכיח את תלמידיו, אבל תמיד עשה זאת מתוך אהבה. כך גידל אותם".

הכל עניין של רגישות כלפי יהודי אחר, רגישות שמבוססת על אהבה.

הסבא היה ייחודי בהשקפתו ובגישתו החינוכית - נקודת מבט שלא רק הנחתה את כינון התורה ברחבי ליטא, אלא גם כיוונה את אופן התמודדותו עם תלמידיו. בהדגיש כל הזמן את רעיון "גדלות האדם", גדולתו של האדם וכוחו בעולם, הוא האמין בתוקף שהתפתחות קומתו של האדם היא המפתח להתעלותו ולהצלחתו. לפיכך, הוא שאף להחזיר לכל תלמיד תחושה של המשמעות והערך האישי שלו ואחריותו. כל זה נגזר מהתפיסה שהאדם הוא נזר הבריאה.

"מתוך תחושת גדולתו של האדם", טוען ה'אלטר', "התלמיד (וזה תקף למעשה לכל אחד) מגיע לחוש באחריות האדירה המונחת על כתפיו". מימוש זה יניע אותו בסופו של דבר להתאמץ, להתאמץ בחיפוש לממש את הפוטנציאל שלו ולהתעלות בתורה".

כשלמדתי בישיבת רוז'ין לצעירים בבני ברק, כיהן שם הגאון הצדיק רבי מרדכי עמרם יעקובזון זצ"ל כמנהל רוחני. שלוש שנים למדתי בישיבה זו וספגתי ממנו מלוא חופניים. מעיד אני נאמנה, כי לא היה תלמיד אחד שלא אהב אותו אהבת נפש

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אלה הדברים (א א)

בתחילת החומש עוסקת התורה בתוכחתו הארוכה של משה רבנו, אשר הוכיח את כלל ישראל בימיו האחרונים קודם שנפרד מהם. הגאון הקדוש רבי נתן נטע שפירא זצ"ל, בעל 'מגלה עמוקות', כותב כי אפילו התיבות הראשונות של החומש - "אלה הדברים", טומנות בחובן תוכחה נוראה על זהירות הדיבור. הן הגמרא במסכת בבא בתרא (קסה, א) אומרת: "מיעוטן בעריות, רובן בגול וכולן באבק לשון הרע". באה התורה ורומזת ב'אלה הדברים' על ענין זה, שכל אחד ואחד ישמר בדיבורו, מבלי לדבר סרה בחברו.

מתוכחתו של משה רבינו יש ללמוד הרבה מאוד. ראשית, ניתן להפיק הרבה מוסר והתעוררות בעבודת השם, על ידי ההעמקה בכשלוניותיהם של בני דור דעה - דור המדבר, ובגילוי השורש והמניע שהביא אותם לידי מכשול. התבוננות בנקודות התורפה והנסיונות שהתנסו בהן, יש בכוחה להועיל לנו הרבה. שנית, יש ללמוד הרבה מדברי התוכחה עצמה, שזהו הנושא המרכזי בפרשתנו. כיצד מוכיחים בצורה ראויה ונכונה, וכיצד תשפיע התוכחה ותועיל לטובה על מי שמוכיחים אותו.

ראש וראשון מה שעלינו ללמוד מפרשת התוכחה היא, שצריך להיות משה רבינו כדי להוכיח כראוי... לא כל אחד ראוי להיות מוכיח. ידועים דברי הגמרא במסכת ערכין (טז, ב): "אמר רבי אלעזר בן עזריה, תמיהני אם יש בדור הזה מי שידע להוכיח!". כי כדי שיוכל האדם להיות מוכיח, עליו להיות נקי בנקיות מופלגת מכל נגיע ואינטרס פסול, וחף מכל חשבון צדדי.

הגאון הצדיק רבי דב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים', אודות הסבא מסלבודקה, סיפר אודות מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, שכאשר הלך פעם ברחובות העיר סלבודקה יחד עם חתנו הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל, לימים ראש הישיבה, נגלתה למול עיניהם פירצה חמורה בגדרי התורה וההלכה על ידי בני עולה.

באופן טבעי התלהטה רוחו של רבי אייזיק, והחל להחיש צעדין כדי למחות בחומרה באותם פורצי גדר. אך ה'סבא' עצר בעדו. "קודם תבדוק את עצמך אם אין לך כאן איזה חשבון אישי", והוסיף: "לפעמים יכול אדם למחות רק מתוך קנאה", ולא יספ...

שנים רבות לאחר המקרה אמר רבי אייזיק שר לשומעי לקחו, כי בשעת מעשה לא הבין בדיוק את תוכן דברי ה'סבא', אבל לאחר

כמה שנים, כאשר נכנס יותר לעומק בעבודת השם, בחן את מידותיו והכיר את כוחות נפשו, החל להבין עד כמה הדברים נכונים ואמיתיים. אדם מסוגל לפעול מתוך כוונות ומניעים נסתרים שכלל אינו מודע להם והם שמנחים את דרכו... נורא נוראות!

אין זה פשוט כלל ועיקר להיות 'מוכיח'

אין זה פשוט כלל ועיקר להיות 'מוכיח'. הנקיות שנדרשת לכך היא כמעט למעלה מהשגת אנוש. גדולי ישראל ובעלי המוסר השקיעו כוחות רבים ועבודה מייגעת כדי להגיע לרמת נקיות ושלימות באותה נקודה שמבקשים להוכיח, כדי שאכן יהיו מסוגלים לקיים זאת מתוך זכות הלב ומניעים טהורים.

הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, סיפר בענין זה סיפור נאה על הסבא מנובהרדוק, מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל:

כידוע, הסבא מנובהרדוק עבד כל ימיו לבדוק אם קיימת 'נגיעה' בכל מעשה שעשה, והיה בוחן וחוקר תמיד אם אכן מעשיו נעשים בתכלית השלימות והנקיות הנדרשת.

דוגמא אחת לכך נציין; היתה פעם תקופה שהישיבה היתה במצב כלכלי דחוק מאוד, וכמה מרבני הישיבה התבקשו ללכת ולהתרים גביר מסויים שגר במרחק רב מהישיבה, אך בחוץ היה קור גדול.

חלקם טענו כי אין טעם כלל ללכת עד אליו, מאחר ונסיונות העבר מלמדים שבין כך אותו גביר אינו תורם מאומה לשיבות ולמוסדות תורה.

אולם ה'סבא' התעקש שכן ילכו עד ביתו של הגביר, ורק שם, כשיעמדו מחוץ לביתו, ינהלו את הדין אם להיכנס אליו או לא. "ראו", הטעים הסבא את פשר התעקשותו, "כעת אנחנו משוחדים בגלל הקור ששורר בחוץ. אולם לאחר שנעשה את הדרך, נוכל לדון רק לגופו של ענין, בלי כל נגיעות והטיות..."

סיפור זה הקדמתי לספר, אך כדי לסבר את האוזן מהי נקיות! על כל פנים, רבי משה אהרן סיפר אודות ה'סבא' את המעשה הנפלא הבא:

באחד ממסעותיו, התאכסן ה'סבא' בביתו של יהודי אמיד, ובעת שהותו בביתו התעניין אצלו - כיצד מצב הכשרות בעיריה? האם הכל מהודר בתכלית ההידור? המארח הרהר לרגע, ואמר ל'סבא' כצופן סוד: "לא הייתי אוכל משחיטתו של השוחט המקומי כאן. כי מרגנים עליו שיש בו נטיה של מינות..."

"מה שאתם חושבים", הגיב ה'סבא' בחריפות, "אני אינני מחוייב להאמין, כי יש לשוחט חזקת כשרות. אבל לעומת זאת, אתם ודאי אינכם יכולים לאכול יותר משחיטתו של השוחט המדובר, כי שוית אנפשך חתיכא דאיסורא, ולדברך לא ניתן לסמוך עליו..."

"לא! לא!", מיהר המארח לומר, "אני עצמי כן סומך עליי, אבל רק חשבתי שה'סבא' כן יקפיד להחמיר. זה... זה רק ספק", המשיך לגמגם, "אלו רק שמועות ובודאי צריך לדון כל אדם לכף זכות..." "רואה אתה?" אמר לו ה'סבא' בנימת תוכחה. "כשזה לא נוגע אליך, הרי שהחמרת לאחרים ללא היסוס. אבל לעצמך, אתה לפתע יודע לומר שאסור להאמין לשמועות!"

אם נדמה לנו כי יש חסרון אצל אחרים, עלינו לקשוט עצמנו תחילה, לבדוק היטב היטב שאין לנו שום נגיעות, וכי החיסרון לא מצוי אף אצלנו. כי כדי להוכיח מישהו צריך נקיות מופלגת. אסור להוכיח סתם כך!

מזכיר הדבר, מעשה שהיה עם מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, שפעם אחת מצא נפוליאון זהב בשוק המוסלמי, והכניסו לכיסו. היה שם יהודי אחד קנאי שנטפל אליו ואמר לו: "רבה! מה עם השבת אבידה?", השיב לו רבי יוסף חיים: "רובם נוכרים..."

"אכן", השיב הקנאי, "אך מה עם קידוש השם?". הרב לא השיבו. הקנאי המשיך ללכת אחרי הרב ולהציק, עד שבשלב מסוים הרב עצר ואמר לו: "אתה יודע מה, אני רואה שאתה כל כך רוצה לקדש את השם, אתן לך את המטבע בהלואה, תקדש עמה שם שמים ותשיבנה לאובד, ואחר כך תחזיר לי מטבע..."

מיד נשתק הלה ונסתלק. קידוש השם רק על חשבון אחרים, לא על חשבוננו...

על מה התענה הסבא מסלבודקה?

אספר סיפור נפלא שימחיש נקודה זו ביתר חדות:

שמעתי מידידי הגאון רבי יעקב משה בולק שליט"א, ר"מ בישיבת קמניץ לצעירים, כי לפני שנים רבות שמע מפי הגאון רבי מנדל אטיק, מגדולי גאוני ירושלים, מקרה שהיה עד לו בימי צעירותו - בעת שלמד בישיבת מיר:

ידידו של רבי מנדל באותן שנים, היה הגאון רבי משה יהושע לנדא זצ"ל, מגדולי תלמידי מרן ה'חזון איש' זצ"ל. רבי משה יהושע היה נוהג מידי יום להשכים קום ולהתפלל שחרית כותיקין, אחר כך ללמוד כמה שעות בשקידה ולהגיע לישיבת מיר לסדר א'.

אירע פעם שאיחר מעט, וראש הישיבה, מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ניגש אליו להוכיחו. רבי משה יהושע עמד בראש כפוף, שמע את התוכחה בכובד ראש, וקיבל על עצמו בלי נדר לבוא בזמן ולא לאחר יותר.

כשעזב רבי אליעזר יהודה את המקום, שמעו אותו אומר למלווהו: "כמה צער יש לי להוכיח אברך כה חשוב כמו רבי משה יהושע לנדא! הרי מי כמוני יודע שהוא לא איחר לחינם - הוא הרי קם מוקדם ורגיל להתפלל ותיקין, והיום כנראה התעסק באיזו מצוה חשובה ולכן איחר. אך מה אעשה, שכל איחור מפריע לתפקודה של הישיבה, ומחובתי הוא לדאוג לשיבה..."

תוכחתו של רבי אליעזר יהודה לא נאמרה בלי מחשבה וחקירה. הוא ידע היטב את הנתונים, והחלטתו להוכיח היתה מושכלת לחלוטין. כשתוכחה נאמרת ממקום כזה של נקיות, היא מביאה תועלת.

שמעתי פעם מהרב הגאון רבי מרדכי סמפולניסקי שליט"א, חתנו של הגאון הצדיק רבי אהרן חדש זצ"ל, משגיח ישיבת מיר, כי בהזדמנות מסויימת ישבו בני המשפחה ושוחחו עם הסבא הגדול הגאון הצדיק רבי מאיר חדש זצ"ל, משגיח ישיבת חברון, אודות דרך חינוכו של רבו, מרן הסבא מסלבודקה זצ"ל.

אחד הנוכחים הזכיר את העובדה המפורסמת שמספרים על הסבא, כי היה נוהג להתענות לזכות תלמידים שהתקשו בלימודם ועלייתם הרוחנית. אך רבי מאיר הגיב בהחלטיות: "הכרתי את הסבא היטב, ולא היתה דרכו להתענות על תלמידיו. אולם כן אוכל לומר לכם על מה הוא כן התענה: הוא התענה על עצמו! על כך שלא הצליח למצוא דרך ומסילה ללב התלמיד!"

סיפור פעם הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל

בדומה לזה, סיפר פעם הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל, כי פעם מצאו את אביו מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, כותב לעצמו פתק בעיצומו של חול המועד, את לשון הפסוק במשלי: "עיניך לנוכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך" (יד, כה), ומכניסו לכיסו.

אחד התלמידים הרהיב עוז ושאלו: "מהיכן מצא ראש הישיבה היתר לכתוב בעיצומו של מועד דבר שאינו אבד?". השיבו רבי אהרן: "אצלי זה בגדר דבר האבד. מאחר ובימי החג באים אלי המונים לשחר את פני, ועלול אני לראות את מגרעותיהם וחסרונותיהם. לכן כתבתי לעצמי את הפסוק שיעמוד מול עיני למזכרת, ויעורר אותי להפנות את הדברים לעצמי. תמצא את המגרעות והחסרונות של עצמך ולא של זולתך..."

חשבת לי עצמי שאני רוצה לזכות אותו בכך שביום היארצייט, אכנס ברכת כהנים המונית ברחובה של עיר. ב"ה היוזמה צוברת יותר ויותר תאוצה, ובשנה האחרונה כבר היו לנו כ-400 כהנים!!

רבי אברהם ישעיהו שטרן, מספר על דמותו המופלאה של אביו איש החסד הפלאי רבי שמואל יצחק שטרן זצ"ל, ועל ברכת הכהנים ההמונית שתקיים בשכונת הר נוף בירושלים

אליעזר (לייזר) רוט

כשמזכירים דמויות של חסד מהדור הקודם, אין ספק שאחת הדמויות הבולטות היא דמותו של רבי שמואל יצחק שטרן זצ"ל, איש שכל כולו חסד, אשר היה מוצא בכל רגע ורגע הזדמנות כדי לגמול חסד עם עוד כמה יהודים. קראנו לו 'איש של חסד', ובכך לא זכינו לכוון לדעת גדולים, שכן מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, אמר עליו שבעשיית החסד שלו, הוא הגיע לדרגה של מלאך...

"הסיפור היה כשמרן הגרא"ל שמע על כך שאבא זצ"ל גמל חסד גדול מאוד, והפסיד סכום כסף גדול כדי להטיב עם אדם שהרע לו מאוד זמן לא רב קודם לכן", מספר בנו הרב אברהם ישעיהו שטרן יבלחט"א. "אבא הסביר בפשטות שהוא הרגיש שמנסים אותו משמים לראות אם הוא יעבור חלילה על 'לא תיטור' ויימנע מגמילות חסד עם אדם בגלל שהרע לו, ולכן הוא התגבר על הניסיון וגמל עמו טובה, תוך שהוא משלם על כך מחיר כלכלי משמעותי. על כך אמר הרב שטיינמן, שזו דרגה של מלאך..."

הרב שטרן זצ"ל, היה חבר בהנהלת בית היתומות הירושלמי 'בית לפליטות' והשקיע רבות בפיתוח המוסד שהציל נפשות רבות מישראל. כמו כן ייסד את בית ההחלמה ב'בית וגן' שלאחר מכן עבר ל'טלז' סטון, וכן ייסד גם את 'קרית בנות'.

רבי שמואל יצחק היה יהודי תלמיד חכם, אבל את עיקר הייעוד שלו ראה בעשיית חסד, ואכן זכה להירשם באותיות של זהב בדברי הימים של אנשי החסד היהודיים בדורות האחרונים.

שוחחנו עם בנו, הרב אברהם ישעיהו יבלחט"א, ששמח על ההזדמנות, כדי לגלות טפח וטפחיים מדמותו המיוחדת של אביו המנוח.

מנתח מוח ב'מושב זקנים'

"אם אנחנו רוצים לדבר על מעשי החסד של אבא זצ"ל, אנחנו צריכים לחזור אחורה, לסיפור שאירע לפני 85 שנה, כשאבי היה ילד כבן חמש שנים.

"באותן שנים הם עוד התגוררו בארה"ב. אמו היתה בתו הבכורה של הצדיק הנודע רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, ממקימי עולה של תורה בארה"ב ומי שרבים מכירים אותו כדמות המרכזית בספר 'הכל לאדון הכל' אותו חיברה בתו, הרבנית רוחמה שיין, דודתו של אבי מורי.

"כדרכם של תושבי ניו יורק, גם הם יצאו בימות הקיץ המהבילים אל הקאנטרי, להתרחק מעט מהלחות הגבוהה שבניו יורק סיטי, ולהתבשם מאוויר ההרים הצלול והנעים.

"צעד הילד בן החמש יחד עם עמו, באחד ממשעולי הכפר בו שהו, והנה לפתע הגיחה משאית כבדה מעבר לעיקול הדרך, סתתה רק במעט מהכביש אל השוליים הצרים. די היה בכך כדי להעיף את הפעוט למרחק של כמה מטרים, וכשהוא צנח על הקרקע נחטב ראשו בסלע חשוף.

"סבתא שלי, לא איבדה עשתונות, היא מיהרה לרוץ, הרימה את הילד שהיה פצוע ואצה רצה אותו לבית הרפואה הקרוב.

"אלא שבמקומות מהסוג הזה לא היו באותן שנים בתי חולים, וכדי להביא אותו לחדר מיון אמיתי עם רופאים שמסוגלים לנסות לטפל בכזאת פציעה, היה צורך להשיג רכב, ולנסוע כברת דרך לא מבוטלת.

"בצר לה פנתה סבתא ע"ה ל'מושב זקנים' שהיה בקרבת מקום התאונה, שם, בבית האבות היו כמה אחיות ואולי גם רופא ששהו במקום כדי לטפל בקשישים, ולשם היו תושבי האזור פונים כשהיו זקוקים לסיוע רפואי דחוף.

"סבתא היתה מספרת, שכשהיא הגיעה עם אבא לבית האבות הזה, הוא כבר נהיה לה מאוד כבד בידיים, והיתה מאוד מבוהלת. נכנסה

עם הילד המדמם לבית האבות, והחלה להתחנן ולבקש עזרה. האחיות חשו לעזרתה, אבל כשראו ילד עם פגיעת ראש חמורה כל כך, נרתעו לאחוריהן, פחדו אפילו לגעת בו.

"והנה אירע נס של ממש. פתאום הופיע בבית האבות בנה של אחת הקשישות השוהות במקום. הלה היה רופא, מנתח בכיר בבית חולים מפורסם. לא רק שהוא הגיע לבקר את אמא שלו, אלא שהוא גם הביא אתו את התיק האישי שלו עם הציוד הרפואי.

"הוא ראה את הילד הפצוע, ומיד תפס פיקוד על האירוע. "פנו לי חדר והכינו לי שולחן ניתוחים מאולתר", הוא דרש. הוא הביא את התיק מהאוטו, שפך חומר חיטוי על השולחן, השכיב את הילד והחל לנתח אותו ניתוח חירום מאולתר, שהציל את חייו. תוך כדי הזעיקו אמבולנס והרופא ליווה את אבי לבית החולים, שם המשיכו הרופאים להיאבק על חייו, עד שהצליחו לייצב את מצבו. אבא יצא מכלל סכנה, החלים, התאושש ושוחרר לביתו כאחד האדם.

"לימים סיפר לי אבי, שבתקופה שלאחר מכן, אמא שלו לא ידעה את נפשה מרוב אושר על הנס המופלא שאירע לבנה האהוב. כבת לרבי יעקב יוסף הרמון, היא קיבלה חינוך מיוחד במינו ואת החינוך הזה העבירה גם לבנה:

"החיים שלך ניתנו לך במתנה גמורה", היא אמרה לאבי. "הקב"ה נתן לך מתנה, וזה אומר שיש לך שליחות מיוחדת. מסתבר שיש לך תפקיד מאוד חשוב כאן בעולם, שבגללו נעשה לך כזה נס גדול נגד דרך הטבע. לכן, כשתגדל קצת, אני רוצה שאתה תמצא את התפקיד שלך, תבין מה השליחות שלך, ותישם אותה בעקביות, כי לכך ניצלת...".

"אין צורך לומר שהשליחות בה בחר אבא זצ"ל, היתה השליחות של חסד. הוא פשוט הפך את החסד לדרך חיים, וכשנפטר בגיל 77 וחצי, עשינו חשבון וגילינו שהוא חי 72 שנה אחרי התאונה ההיא, 72 כמניין 'חסד' - ללמדך שאכן החיים ניתנו לו במתנה כדי שייגמול חסדים".

פה הוא עוזר לאלמנה ופה הוא עוזר לאשתו

"אני אספר כאן כמה אנקדוטות שיינתנו לנו קצת הצצה לדמותו של איש החסד המופלא הזה, והאופן שבו הוא התייחס למעשי החסד", ממשיך הרב שטרן את דבריו.

"דרך העולם, שיש אנשים שגומלים הרבה מאוד חסדים בבית פנימה. הם מסורים מאוד לאשה והילדים, נותנים להם הכל מכל הלב, משתדלים מאוד לעזור למשפחה הקרובה, אבל בחוץ הם כמו כל אחד, רגילים. עוזרים כשזה מסתדר. לא מאוד מתאמצים.

"יש אנשים שאצלם סדר העדיפויות שונה. הם מסורים לכולם, מרימים פרויקטים של גמילות חסדים, מחתנים כלות יתומות ומאכילים יתומים ואלמנות, אבל בתוך הבית קצת פחות... אין להם זמן להשקיע במשפחה הקרובה כי הם עסוקים בלעזור לכל היתר.

"אבל אבי מורי היה איש חסד במלוא מובן המילה, וזה אומר שהוא היה כל היום גומל חסדים, בבית ובחוץ. פה הוא עוזר לאלמנה ענייה עם עשרה יתומים, ופה הוא עוזר לאשתו שמגדלת את ילדיו, פעם אחת הוא שולח כסף לפרנס יתומים, ובד בבד עוזר לבת שלו להכין

שיעורי בית, כי.. גם זו גמילות חסדים!

"אבל זה לא הכל. הרי הוא היה איש חסד מפורסם וידוע, הוא ניהל את 'בית לפליטות', הקים את 'קריית בנות' ואת בית ההחלמה לילדות, שמטרתה היתה לארח יולדות יתומות שאין להן אמא שתעזור ותסייע להם בשבועות הראשונים שאחרי הלידה. בכל מקום שהוא הלך ידעו, הנה יש לפנינו איש חסד.

"יהיו מי שיגידו, מצוין, הוא איש חסד, אפשר לומר שהוא מקיים את מצוות גמילות חסדים במלוא מובן המילה. אבל הוא לא ראה את זה כך, הוא המשיך לחפש הזדמנויות לגמול חסד, כולל חסדים 'קטנים', הוא לא הסתנוור מהחסדים הגדולים שהוא עשה, ולא הרגיש 'שבע' מעשיית חסד.

"בתקופה האחרונה של חייו הוא שאל אותנו אם אנחנו חושבים שבשמים הוא יוכל לומר שהוא הקדיש את חייו כדי לגמול חסד עם אחרים. הוא פחד שזאת תהיה טענה מוגזמת, אולי הוא לא מספיק עזר לאחרים...

הוא לא יודע מה מחכה לו בשמים

"אבא אמר לי פעם שהוא לא יודע מה מחכה לו בשמים, הוא מאוד מקווה שיינתנו לו שכר על החסדים שהוא עשה, אבל הוא לא בטוח בזה: "אצלי זה בכלל לא מגיע מבחירה", הוא אמר, "חינכו אותי ככה, אני לא מסוגל לוותר על הזדמנות לעשות חסד, מעולם לא היה לי ניסיון או קושי לגמול חסד, זה הנטייה הטבעית שלי, אז מי אומר שאקבל על זה שכר???".

"למרות שהוא ראה את החסד כשליחות העיקרית שלו בעולם הזה, הוא תמיד הסתיר את מעשי החסד שלו באופן יוצא דופן.

"סמוך לבתינו היתה חנות נעליים, ולימים סיפר לנו הבעלים של החנות, שאבא היה נותן לו מדי פעם סכום כסף לא מבוטל, ואמר לו להשתמש בזה כדי לעזור לאנשים שמתקשים לשלם עבור הנעליים, לעשות להם הנחות, או מבצעים מיוחדים כביכול, ולמצוא דרכים

רוצה לתת לרב מתנה מיוחדת ליום ההולדת שלו, אני יכול להביא עוד כמה כהנים לברכת כהנים במניין שחרית המתקיים בביתו מדי בוקר.

"הרמתי את הכפפה וארגנתי לו 40 כהנים! מרן היה כל כך נרגש, ודמענות זלגו מעיניו בזמן ברכת הכהנים, הוא הודה מעומק לבו על המתנה המיוחדת כל כך..."

"בכל אופן, מאחר וזו היתה דרכו של אבא, חשבתי לעצמי שאני רוצה ליזכות אותו בכך שביום פטירתו, אכנס כהנים רבים לברכת כהנים המונית ברחובה של עיר. אני עצמי ניגש לפני התיבה, כי זה היארציית של אבא שלי, ואני משלם לכהנים שיבואו לברך את ישראל באהבה, ומאחר ויש מספר רב של כהנים, מגיעים בהתאם גם הרבה מאוד מתפללים שרוצים להתברך מפייהם, כך אני זוכה ומזכה את אבי מורי גם שאלפי יהודים עונים 'אמן' על הקדיש והברכות שאני אומר ביארציית שלו. ב"ה היוזמה צוברת יותר ויותר תאוצה מדי שנה, ובשנה האחרונה כבר היו לנו כ-400 כהנים בלי עין הרע!"

"סיפרתי על כך למורי ורבי מרן שר התורה זצ"ל, והוא אמר לי "אין לך מושג איזה חסד גדול אתה עושה עם אבא שלך, לא היית יכול לתת לו שום מתנה גדולה יותר מזו!"

"אני לא אמנע מלהזכיר ווארט נפלא שאמר אחי רבי אליהו מנחם מרדכי שטרן שליט"א, שמבטא היטב את המהות של אבא: הכתוב אומר "טוב שם טוב משמן טוב ויום המוות מיום היוולדו". לכאורה מה הדימוי של שם לשמן ואיך זה קשור ליום המוות? אלא אומר אחי היקר, ששמן הוא הנוזל הכי חזק מכל הנוזלים. עם איזה נוזל שרק תנסה לערבב אותו, השמן תמיד יצוף למעלה. כך גם שם טוב של אדם תמיד יצוף ויעלה, אבל בדבר אחד הוא חזק יותר משמן... אם תשפוך שמן על הקרקע הוא לא יצוף, אלא ייספג, ואדם, כשמגיע היום של "ואל עפר תשוב", השם הטוב שלו צף ועולה, עוד יותר ממה שהיה מתפרסם בחייו. זה מבטא כל כך חזק את המהות של אבא זצ"ל, גם בחלוף 12 שנה מהסתלקותו, שמו הטוב עדיין נשמע למרחוק, אני כל הזמן פוגש אנשים חדשים שמספרים לי שהם נעזרו על ידו וקיבלו ממנו טובה וכדו', השם הטוב ממשיך להתלוות לשמו, רבי שמואל יצחק בן רבי יום טוב ליפמן שטרן זצ"ל.

לסיום פונה הרב שטרן לציבור עם הודעה חשובה: "הציבור מוזמן, כהנים לוויים וישראלים, לתפילת שחרית וברכת כהנים המונית, ביום שישי י"ב באב, בבית הכנסת 'אמרי שפר' וברחבת ביהכ"נ בהר נוף, כולם מוזמנים!"

כדי להזיל להם את העלות או אפילו לתת להם נעליים בחינם, בלי שיידעו שמישהו תרם כסף לטובת העניין.

"המוכר במכולת סיפר שפעם אבא עשה קנייה והבחין בכך שהמוכר מסרב למכור בהקפה לגברת שעמדה לפניו בתור, כי החוב שלה כבר היה גדול מדי. אבא לקח פרטים, בירר מי הגברת ומה המקרה, ולאחר שהתרשם שאכן מדובר במקרה מצוקה ולא בהתנהלות כלכלית מופקרת, הוא כיסה את החוב שלה, ודאג לאפשר לה לקנות גם לאחר מכן במחיר מסובסד, בעוד שהמוכר התבקש לומר לה שזה מגיע מארגון הצדקה השכונתי שביקש למחוק חובות של כמה לקוחות..."

"מעשה דומה היה עם אחותי שתחי', שבימי נעוריה היתה לה חברה שבאה מבית עם יכולות כלכליות מאוד נמוכות. אותה חברה היתה באה הרבה לבתינו ומתארחת אצל אחותי בתדירות גבוהה, וכשהיא עמדה להתחתן, אחותי ביקשה מאבא שידאג לה ויסייע לה לממן את הוצאות החתונה כי אין מי שיעזור לה..."

"אבא אמר שהוא מבין את הצורך, אבל הוא לא יכול לפתור את הבעיות של כל העולם. "את הילדים שלי אני מחתן, אני לא יכול לעזור לכולם". כך הסביר.

"אחותי הרגישה מאוד לא בנוח בשביל החברה, ובמשך שנים הלכה עם תחושת 'חמיצות' על כך שהיא לא הצליחה לעזור לחברה שלה ולשכנע את אבא שסייע בנתינה כספית הגונה.

"כשנסתלק אבא, גילתה אותה חברה שאבא פנה אליה ישירות ונתן לה סכום כסף גדול מאד לכיסוי הוצאות החתונה, הוא דאג לה כמו אב שדואג לבתו, אבל בתנאי שלא תספר על כך לאיש, וגם לא לחברתה, הבת שלו..."

הרמתי את הכפפה וארגנתי לו 40 כהנים!

"באופן כללי היה אבי מורי מחבב מאוד את המצוות", מספר הרב שטרן, "אבל ביתר שאת היתה לו חביבות מיוחדת מאוד למצוות ברכת כהנים. כמו דברים רבים אחרים, גם את זה הוא קיבל מבית הוריו, גם הדוד שלו מרן הגר"פ שיינברג שהיה חתנו של רבי יעקב יוסף הרמון, היה נוהג לשלם כסף לכהנים שיכוונו עליו בברכת כהנים בארץ בעת שהיה יוצא לחו"ל."

"אגב שמעתי שגם מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א נהג כך כשהיה שוהה בחו"ל, ובכלל החיבה המיוחדת שיש למרן שליט"א לברכת כהנים היא דבר עצום ונפלא..."

"לפני זמן מה אמר לי הגבאי של הרב שטרנבוך שליט"א, שאם אני

גליון זה מוקדש
לעי"נ איש החסד
רבי שמואל יצחק, בן רבי יום טוב ליפמן שטרן זצ"ל
י"ב באב תשע"ב
ת.נ.צ.ב.ה

אותו בחור מחוצץ, היה ישן איתי בפנימייה. באותו לילה הוא העיר אותי כשהוא רועד מפחד. הוא הבין כמה גדולה הייתה החוצפה שלו, ותיאר לעצמו שלמחרת הוא צפוי לעמוד בפני ההשלכות של המעשים החמורים הללו. מיד בבוקר הוא ייקרא אל המשגיח ויקבל את ה'פסק' שלו. אני התקשיתי לרחם עליו, אמרתי לו 'תאכל את מה שבישלת, לא היית צריך להתחצץ'.

למחרת, אחרי תפילת שחרית, הוא ראה שהרב ניימן מדבר עם המשגיח, בוודאי הם מדברים עלי, אמר לעצמו. 'עכשיו זה יגיע... המשגיח יודע לעשות את זה הרבה יותר טוב מראש הישיבה'. אבל המשגיח לא בא!

בסדר א' למדנו ביחד, ממשיך ומספר הרב שטרן, והרב ניימן עבר לידם, התעניין במה הם עוסקים ודיבר אתם בלימוד. כשסיים המשגיח הלאה כאילו לא ארע דבר. אחרי מנחה הבחור כבר התפוצץ: 'מתי כבר יבוא העונש? אי אפשר ככה למושך אותי'.

בערב החבר כבר לא החזיק מעמד, לא היה איכפת לו להיענש, אבל שתיגמר כבר ההמתנה הנוראה הזאת... הוא נכנס לרב ניימן ובפנים כאובות ביקש שליחה על מעשיו והתנהגותו, ראש הישיבה לקח את ידו וליטף אותה, ואמר לו "תלמידי היקר. אבא שלך עובד במע"צ, הוא מרוויח מעט מאוד כסף, ומתוך הלירות הבודדות שהוא מקבל בחודש, חצי לירה הוא משלם לישיבה שתחנך אותך. תראה כמה חשוב לו שתלמד בישיבה ותהיה תלמיד חכם. אתה הבן הגדול בבית, אם אתה תהיה תלמיד חכם, רוב הסיכויים שגם האחים שלך יצעדו בעקבותיך וילכו בדרכך. אבל אם אתה תהיה פועל פשוט ותקטוף תפוזים, גם הם יהיו קוטפי תפוזים. עכשיו אני שואל אותך, למה אתה עושה את זה לאבא שלך? לאמא שלך? איך אתה ככה גוזר עליהם אכזבה נוראה כל כך ומפח נפש כזה גדול. בהתנהגות שלך אתה לא רק מאכזב אותם ממך עצמך, אלא מכל האחים שלך, הצעירים ממך. אתה גוזר את הדין של כל המשפחה שלך, שלא יהיו שם תלמידי חכמים, שלא יהיו יהודים שומרי תורה ומצוות. למה?"

"הבחור הזה תפס את עצמו בעקבות אותה שיחה והתחיל להשקיע את כל כולו בתורה", מספר הגרי"מ שטרן שליט"א. "עד היום הוא יושב והוגה בתורה. אני מכיר אותו ויודע כמה שהוא מתמיד עצום, וזה למרות שהוא לא קיבל שום 'שטעלע' (משרה)', ואין לו שום תפקיד תורני וכדומה, הוא לומד פשוט כי חשקה נפשו בתורה.

"אבל הסיפור עוד לא נגמר. בחתונה של אותו בחור, כמה שנים מאוחר יותר, הגעתי להשתתף בחופה. גם הרב ניימן היה שם. הוא פגש אותי, כשהבחור המתמיד הזה צעד אל החופה, עומד להתחתן עם בת למשפחה חשובה של רבנים ותלמידי חכמים מופלגים ועומד להקים בית יהודי אמיתי של תורה והתמדה. הרב ניימן ניגש אלי, צבט לי בלחי בחביבות ושאל אותי 'נו, אז מי צדק? סטירה היית צריך לתת לו, או צביטה חביבה בלחי'."

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

באותה עת, כינויים שליליים הוטחו על עולם התורה, כהיום כן אז, היו מי שחיפשו כל הזמן לדבר סרה בלומדי התורה ולהציגם כאנשים שאינם תורמים דבר לחברה. הסבא מסלבודקה נאבק בעמל רב למען בניין קומתו של תלמיד הישיבה בכך שהטמיע בו תחילה בעיני עצמו תחושת חשיבות עצמית ורק אחר כך בעיני הסובבים אותו.

השיטה שלו הייתה "גדלות האדם". הרב שך היה אומר: "דער גרעסטע ג'וליקע'ס [גדולי הפרחחים...] למדו אצל הסבא מסלבודקה, והם העבירו את התורה לדורות הבאים. היו בחורים שהיה להם ארון מלא בספרי השכלה, והסבא מסלבודקה שתק והחדיר בהם גדלות האדם וגדלות התורה, והם נשארו בחורי ישיבה וגדלו והיו לאנשים. זוהי השיטה.

צבט לי בלחי בחביבות ושאל אותי

סיפר רבי יחיאל מיכל שטרן, רבה של עזרת תורה: למדתי בישיבה קטנה "אור ישראל" בפתח תקוה, שבראשה עמד רבי יעקב ניימן זצ"ל. היה לי חבר חדר שהיה בחור 'לא מי יודע מה'. מנהג היה לו לרבי יעקב ניימן, שכשהיה יוצא לאסוף כסף בבית הכנסת הגדול, היה לוקח אתו לדרך בחור, מדבר אתו בלימוד ומחזק אותו.

יום אחד הלכתי אני עם ראש הישיבה. היה זה באמצע הסדר. לפתע אני רואה מולי את החבר שלי. רמזתי לו שיזוז הצידה כדי 'שלא יחטוף על הראש'... אבל הבחור, ברוב חוצפתו המשיך ללכת לקראתם, כאומר: 'לא אכפת לי'... כשנפגשו, שאל אותו ראש הישיבה: 'נו, לאן הולכים עכשיו? והוא, בלי להתבלבל ענה: שהוא הולך למקום שאין רוח חכמים נוחה הימנו... בלשון המעטה'.

הייתי בטוח, מספר הרב שטרן, שהוא הולך לספוג סטירת לחי מצלצלת, והרב ניימן גיד לו: 'קח את החבילות שלך ולך הביתה'. הרי אין צורך להסביר כמה חמור הדבר הזה שתלמיד ישיבה הולך לכוזה מקום רחוק כל כך ממה שאמור להיות מקומם של בחורי ישיבה...

להפתעתי, הרב ניימן אמר לו:

אבל, להפתעתי, הרב ניימן אמר לו: 'איך אתה הולך ככה, רק עם חולצה? עכשיו חורף. אתה עלול להצטנן. אמא שלך תגיד שאני לא דואג לך. תחזור לישיבה, קח סוודר ותלך'. והבחור ממשיך בלי להתבלבל: 'הרב! אני אאחר את שעת הארוע'. אמר לו ראש הישיבה: 'אני יודע שעוד שיש פעם שניה. לך קח סוודר, ותלך בפעם השנייה'. הבחור הלך לישיבה, לקח סוודר והלך... אני ממש התפוצצתי אבל באותו רגע כמוזן לא פציתי פה.

"אמנם, לאחר מכן נכנסתי לראש הישיבה ואמרתי לו שאני לא מבין את ההתנהלות שלו. כמה מתנהגים לכוזה בחור חצוף? ראש הישיבה היה צריך לתת לו סטירה ולזרוק אותו לצמיתות מהישיבה. ראש הישיבה שמע לעצתי ונתן לי סטירה קלה. "כמה שנים אתה כבר ראש ישיבה?" הוא שאל אותי, "אפילו לא יום אחד, אני ראש ישיבה כבר 50 שנה, את החינוך תשאיר לי".

"אני אומר לכם את האמת", אמר הגר"א גניחובסקי לתלמידיו. "לא הצלחתי להבין, מה מסתתר מאחורי הנהגתו המשונה של ראש הישיבה. איזו הנהגה זו? הוא מספר שוב ושוב את אותו הדבר לעוד אחד ועוד אחד, מה פשר הדבר???"

מגיד המישרים ומגיד השיעור ב'עמוד היומי'

רבי אהרן רבינוביץ שליט"א, בשיחה מיוחדת לימי בין המצרים

אליעזר (לייזר) רוט

הימים ימי בין המצרים, זמן שבו אנחנו מבכים מרה את חורבן בית המקדש שכידוע נחרב בגלל שנאת חינום. רבינו החפץ חיים כבר כותב בהקדמה לספרו, שמאחר ובית המקדש השני נחרב בגלל שנאת חינום, מוכרחים לומר שהגאולה תבוא רק אחרי שנתקן את החטא שבגיננו יצאנו לגלות, ולכן שומה עלינו להרבות באהבת חינום. לרגל הימים הללו, אנו מביאים כאן שיחה ששמענו מפיו של מגיד המישרים הג"ר אהרן רבינוביץ שליט"א, מגיד השיעור ב'עמוד היומי' בבית המדרש 'כולל חצות' בביתר עילית, ומזכה את הרבים בדברותיו הנפלאות.

"כמובן שאהבת חינום זה נושא מאוד רחב, יש לו הרבה ענפים ושריגים", פותח הרב רבינוביץ את דבריו, "אבל ברשותכם אני רוצה להתמקד בענף אחד ויחיד, של מתן מחמאות והארת פנים לזולת. זה מאוד קל לביצוע, אין צורך במאמץ גופני, זה לא עולה כסף, אין צורך לחפש אחר המצווה הזאת במקומות שונים ומשונים, ואפשר לקיים אותה בכל עת, ובכל זאת, המצווה הזאת היא אחד מהדברים שצריכים חיזוק באופן תמידי, ולוואי ונזכה לזה.

"סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, לתלמידיו בשיבת טשעבין. "לפני זמן השתתפתי באיזו שמחה, וכשהגעתי למקום, ראש הישיבה כבר היה שם", כוונתו היתה לראש ישיבת טשעבין הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל.

"הושיבו אותי על יד ראש הישיבה", סיפר הגר"א גניחובסקי, "והוא סיפר לי שכשהגיע למקום, הוא בדיוק ראה את אחד מגדולי הדור יוצא מהאולם.

"אחרי דקות אחדות הגיע מאן דהו והושיט ידו לשלום לראש הישיבה, ושוב סיפר לו ראש הישיבה שכשהוא הגיע לכאן, הוא ראה את אחד מגדולי הדור יוצא מכאן.

"במשך כל הזמן שישבתי באותה שמחה, כל מי שבא לדבר או להחליף מילה עם ראש הישיבה שמע ממנו את אותה 'בשורה מרעושה' על כך שכשהוא הגיע לכאן הוא ראה את אחד מגדולי הדור שהגיע לכבוד את השמחה בנוכחותו...

"אני אומר לכם את האמת", אמר הגר"א גניחובסקי לתלמידיו. "לא הצלחתי להבין, מה מסתתר מאחורי הנהגתו המשונה של ראש

הישיבה. איזו מן הנהגה זו? הוא מספר שוב ושוב את אותו הדבר לעוד אחד ועוד אחד, מה פשר הדבר???"
"אבל אחרי זמן מה הבנתי פשוט בהנהגתו... ראש הישיבה בחוכמתו הרבה ירד לסוף דעתם של בעלי השמחה, והבין שזו משפחה שמתכבדת מאוד מאוד בכך שאחד מגדולי הדור הגיע להשתתף בשמחתה. העובדה שאותו גדול הטריח את עצמו לאירוע שלהם, היא כבוד עצום בשבילם, וככל שיותר אנשים יודעים על כך, הכבוד גדול יותר!"

ישב ראש הישיבה וחשב לעצמו

"ישב ראש הישיבה וחשב לעצמו, הרי אני ממילא יושב כאן וצריך לשבת זמן ממושך כדי לכבד את בעלי השמחה. בין כה וכה אנשים ניגשים כל הזמן ומושיטים לי יד לשלום, ואני צריך להחליף עם כל אחד כמה מילים כי הרי זה הנימוס המקובל. אם כן, למה שלא אנצל את ההזדמנות, שאותן כמה מילים שאחליף עם כל אחד מהבאים, יהיו מילים של מצווה! אני מספר את הסיפור על בואו של אותו גדול, המשפחה מתכבדת בכך, וכולם מרוויחים!!!"

"כמובן שצריך להיות כזה גאון מופלג במידות כמו הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, כדי לרדת לסוף דעתו של הגרב"ש שניאורסון

זצ"ל, אבל הרעיון הזה הוא רעיון עצום ונפלא. איזו הבנה בנבכי נפש האדם! איזו ירידה לעומק של מחשבתו ורצונו של הזולת, כמה רגישות ותפיסה חדה יש פה, להבין בדיוק מה ישמח את השני ויגרום לו להרגיש יותר מוכבד.

"הסיפור הזה מלמד אותנו, איך אפשר עם קצת מחשבה להרוויח כל כך הרבה זכויות ולגמול כל כך הרבה מעשי חסד, עם אפס מאמץ, בלי שום טורח ובלו להשקיע איזו השקעה מיוחדת. רק להפעיל את הראש ולהשתדל להיטיב עם הזולת. זה הכל!".

אני רוצה להיכנס אתכם לכמה רגעים לביקור בגן עדן...

"רבתי, אני רוצה להיכנס אתכם לכמה רגעים לביקור בגן עדן... לא אוכל לתאר במילים איך נראה הפאר וההדר, איזה ריח נפלא מורגש שם בגן עדן כמו שהגמרא מספרת שרבי יהושע בן לוי מכר את הריח שנדבק בגלימה שלו בדמים מרובים, אי אפשר לתאר בכלל את התחושה המיוחדת ששוררת שם, 'עין לא ראתה' כפשוטו ממש. "אבל אנחנו ננסה בעיני בשר שלנו לנסות לדמיין מה קורה שם בגן עדן. כמובן שהשכר הכי גדול מקבלים על לימוד התורה שהוא כנגד כל המצוות האחרות. אבל הרי יש עוד תרי"ב מצוות, ועל כל אחת ואחת מהן מקבלים שכר עצום ונפלא.

"כך למשל על מצוות הצדקה, שהיא אחת המצוות הגדולות והיקרות, צדקה תציל ממות, ולא בכדי, כי זאת מצווה גדולה ועצומה מאוד ואף שאין אנו מבינים ואין אנו יודעים מתן שכרן של מצוות, זה ברור שמצוות הצדקה היא מצווה גדולה ועצומה עד מאוד. הרי 'סתם מצווה' שלשון חז"ל זה בדרך כלל מצוות צדקה, כמו שאנחנו רואים שהדוגמה שחז"ל מביאים להעוסק במצוה פטור מן המצוה, זה שהוא פטור מלתת פרוטה לעני.

"פתאום נשמעת תרועה של חצוצרות, מלאכים יחפזון, דרמה גדולה מתחוללת בשמי מרום. הנה מגיע לשיבה של מעלה יהודי שזכה לתרום בחייו סכומים עצומים לפרנסת עניים. הוא חילק וחילק וחילק בלי סוף, עשרות ואולי אפילו מאות מיליוני דולרים.

"כמובן שכל השערים נפתחים לפניו, מריעים בחצוצרות, מכים בתופים, מלאכים רצים לפניו כדי לכבדו, התרגשות גדולה מאוד עם כניסתו של אורח נכבד ורם מעלה שכזה. איזו זכות נפלאה, מראים לו את השכר העצום שהוא הכין לעצמו ברוב חוכמתו כששהה בעולם הזה, ארמונות ענקיים המשתרעים על פני מרחבים אינסופיים, בוסתנים של עצי הדר מפיצי ריח משכר, מזרקות זהב וכסף, טיילת עם גינות פרחים ושושנים משובבי עין ומרחיבי לב...

"אנחנו הרי נמצאים בעולם גשמי ואין לנו שמץ של השגה בשכר הרוחני של גן עדן, לכן אנחנו נאלצים להשתמש בתיאורים גשמיים כדי קצת לנסות לדמיין מה קורה שם בגן עדן, אבל כמובן שהשכר הוא רוחני וזך ואינו דומה בשום צורה לשום דבר גשמי שאנחנו מכירים.

"בכל אופן, אותו עשיר שמח ומאושר, אכן הקב"ה בירך אותו בכסף

וזהב, והוא השתמש בהם בחכמה רבה, אין מאושר ממנו! "והנה מתחוללת דרמה גדולה עוד יותר. שוב נשמעת תרועת החצוצרה, גדודים עצומים של מלאכים רצים, משהו ברמה אחרת לגמרי! השערים נפתחים, קבלת הפנים מפוארת באופן בלתי נתפס, לוקחים את המיליונר החדש להיכל הענק שבנה לעצמו בזכות מעשיו הטובים. הפעם אלו לא סתם ארמונות, מדובר בבנייני פאר עצומים ונוראים, בגובה של קילומטרים, המרחבים, היופי ההדר, כל אלו כפולים פי כמה וכמה ממה שזכה אותו עשיר שעליו סיפרנו קודם.

"חושב לעצמו המיליונר הראשון מבין השניים, אם אני זכיתי לכזה פאר והדר בזכות זה שתרמתי מאות מיליונים לצדקה, העשיר החדש שהגיע בוודאי תרם מאות מיליארדים לפי הכבוד העצום שעושים לו.

"הוא מתקרב, מסתכל, ומזהה את האיש... זה לא אחר מאשר השומר שהיה עובד אצלו. הוא היה יושב ב'בודקה' שבכניסה לביתו, פותח את השער ונועל, פותח ונועל. אם הוא זוכר נכון, אותו שומר היה מקבל משכורת של 6,500 שקלים בחודש. מה שאומר שאם הוא היה נתן מעשר כספים במסירות נפש, הוא הצליח לתת 650 שקלים לצדקה מדי חודש, לכל היותר. אם הוא היה בעל מסירות נפש גדולה עוד יותר, אולי הוא נתן חומש לצדקה - 1,300 שקלים.

למה הכריזו על כך שהגיע מיליונר? למה נותנים לו כזה שכר עצום כאילו שהוא תרם מאות מיליארדי דולרים בזמן שבמשך כל ימי חייו הוא נתן אולי כמה עשרות אלפי שקלים - פחות ממה שאני הייתי נותן בשבוע אחד!!!

הוא ניגש בצעדים נמרצים למלאך הממונה ושואל: "איך זה ייתכן?!", הוא שואל, "מה זה? הוא קיבל איזו ירושה ענקית ותרם את כולה בלי ששמענו על כך?!"

כל כך מהר הספקת לשכוח, רק לפני כמה שבועות למדו בבא בתרא דף ט' - "א"ר יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות".

"אתה נתת הרבה מאוד פרוטות לעניים שנקשו על דלת ביתך, והמאבטח של הבית שלך, חילק להם הרבה מאוד חיוכים ומחמאות וחיזוקים ודברי פיוס. כל פעם שאתה הרווחת שש ברכות, הוא הרוויח 11 ברכות!".

אני רוצה לספר לכם שתי עובדות שהיו עם גדולי ישראל

"אתם חושבים שהסיפור הזה לא היה ולא נברא?", שואל הרב רבינוביץ, "ובכן, תתפלאו לשמוע שזה קורה כל יום בשמים. כל יום מגיעים לשם אנשים שתרמו צדקה ואנשים שפיזרו חיוכים ומחמאות, ותמיד אלו שפיזרו חיוכים ומחמאות זוכים לשכר גדול יותר!

"רבתי, אני רוצה לספר לכם שתי עובדות שהיו עם גדולי ישראל. אני בטוח שחלק מהקוראים מכירים את העובדות הללו, אבל אני יש לי שאלה קשה עליהן, ואולי בסייעתא דשמיא נוכל גם ליישב אותה.

כששמע זאת בעל ה'לשם', הוא פרץ בבכי

"המעשה השני שאספר, סופר על ידי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל, ששמע אותו מפי עד נאמן שהיה בחדרו של בעל ה'לשם' בזמן שהמעשה הזה אירע:

"לחדרו של בעל ה'לשם', הגאון רבי שלמה אלישוב זצ"ל זקנו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, נכנס פעם יהודי מבני עדות המזרח, ושאל אותו "האם כבודו הוא הרב אלישוב, מחבר ספר 'לשם שבו ואחלמה'. השיב לו ה'לשם' בחיוב.

"אמר לו היהודי הנ"ל: "ידע כבודו שבאתי הנה מבגדד שבעיראק לחונן את אדמת הקודש של ארץ ישראל, ולפני צאתי לדרך נכנסתי להיפרד ממורנו רבי יוסף חיים, בעל ה'בן איש חי', והוא אמר לי שאם אני נוסע לירושלים, הוא מבקש לעשותי שליח אל כבוד תורתו, לומר לו שביום שבו הגיע ספרו 'לשם שבו ואחלמה' לידי רבה של בגדד, הוא עשה אותו יום משתה ושמחה, לאחר שראה כמה דברים נפלאים שכתבתם בספרכם, ולאחר מכן עיין בספר מתחילתו ועד סופו, ושאל ממנו תועלת רבה מאוד!".

"כששמע זאת בעל ה'לשם', הוא פרץ בבכי והודה נרגשות ליהודי שהביא לו את הבשורה המשמחת. לאחר מכן קם ממקומו והוציא מבין כליו תכריך כתבים, והראה לאותו יהודי: "ראה, יש לי כאן מספיק כתבים כדי להדפיס חלק שני של ספרי 'לשם שבו ואחלמה', אבל נמנעתי מלהדפיס את החלק השני כי חשבתי שאין בו שום תועלת ושאל אחד אינו לומד בו.

"מאז הדפסתי את ספרי ועד עתה", השלים בעל ה'לשם' את דבריו, "מעולם לא אמר לי אדם שהוא מצא תועלת כלשהי בספרי, ועל כן חשבתי שחבל לי לטרוח ולהתאמץ בשביל ספר שלא יביא תועלת לאיש... אם הייתי יודע שרבה של בגדד מצא תועלת בספרי, וכי לא הייתי מדפיס את חלקו השני???".

"שני הסיפורים האלו מלמדים אותנו לימוד נפלא מאוד", ממשיך הרב רבינוביץ את דבריו, "כמה גדול כוחה של מילה טובה.

"אנחנו לא מדברים על אנשים פשוטים, מדברים על גדולי עולם! רבי איסר זלמן מלצר שהיה ארי שבחבורה, ואם תאמר שהוא היה נער צעיר, מי לנו גדול מבעל ה'לשם' שהיה מקובל קדוש ונורא וגם הוא קיבל חיזוק גדול מתגובה חיובית על ספרו.

"על אחת כמה וכמה אנו אנשים פשוטים, שלפעמים כל עצם קיומם תלוי בשאלה איך אנשים מתייחסים אליהם, כמה מעריכים אותם, ואם מישהו שם לב שהם קיימים בכלל... כמה חשוב לתת מחמאה ולומר מילה טובה!"

"המעשה הראשון היה עם הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שעלה לארץ הקודש והשתקע בירושלים. ביום הראשון שלו, הוא הגיע לבקר בביתו של הגאון רבי ראובן זלמן בענגיס זצ"ל, בעל ה'לפלגות ראובן' שהיה דיין ב'עדה החרדית' והתגורר בבתי נייטין בירושלים. "זה היה קצת תמוה. ברור שכשמגיע אדם גדול הוא רוצה כמובן לפקוד את בתיהם של גדולי העיר ולשוחח עמם בלימוד, אבל כבר ביום הראשון? עוד לפני שהספיק לסדר את חפציו בבית הוא מיד רץ לרב בענגיס? ולמה דווקא לרב בענגיס, הרי ירושלים היא עיר מלאה חכמים וסופרים וגאוני עולם.

"מסתבר שגם הרב בענגיס עצמו שאל את אותה שאלה, והגרא"ז מלצר הסביר את עצמו באותו ביקור.

"כשהייתי נער צעיר, שלח אותי אבי מורי ללמוד בישיבת וולוז'ין אצל הנצי"ב מוולוז'ין. אני באתי ממשפחה מאוד ענייה, בגדיי היו בלויים ונעליי קרועות, וכשהגעתי לישיבה גיליתי שאני הבחור הכי עני בישיבה. אף אחד שם לא היה עשיר גדול, אבל בגדים כאלו קרועים כמו שלי לא היה לאף אחד! הרגשתי מאוד לא נעים, ואחרי יום אחד בישיבה בליבי גמלה ההחלטה לברוח ולחזור הביתה, הרגשתי כל כך מושפל ועלוב.

"ואכן, למחרת ארזתי את החפצים המועטים שהיו לי והתחלתי לצעוד בדרך היוצאת מהישיבה. פתאום הגיע בחור שלא הכרתי, מבוגר ממני בכמה שנים טובות, ושאלתי אותו: "קוראים לך איסר זלמן?", השבתי בחיוב, "אתה הבחור החדש שהגיע אתמול לישיבה?", הוא שאל, ואמרתי לו שכן, זה אני..."

"אה, טוב לראות אותך", אמר לי הבחור המבוגר, "בלילה עשיתי פה 'משמר' ולמדתי, וראש הישיבה, הנצי"ב, אמר שהבחור החדש, איסר זלמן מלצר, שאל שאלה טובה בשיעור, והוא חזר על השאלה שלך, לאחר מכן שוב חזר עליה וכן עשה פעם שלישית וכל פעם אמר שהבחור החדש שאל את השאלה הזאת..."

"אני לומד כאן כבר כמה שנים, ואני אומר לך שאם ראש הישיבה התלהב מהשאלה שלך כל כך, מובטחני שאתה תהיה גדול בישראל!!!".

"המשיך רבי איסר זלמן את הסיפור ואמר: "כשסיים אותו בחור את דבריו, סבתי על עקבי, הנחתי את החפצים שלי בקרן זווית והתיישבתי מיד ליד הגמרא, חזרתי לתלמודי. הבחור הזה הציל את חיי, כל הרוחניות שלי נזקפת לזכות המילה הטובה שהוא אמר לי... והבחור הזה היה הרב ראובן זלמן בענגיס..."

"כששמע הרב בענגיס את הדברים, הוא פרץ בבכי של התרגשות."

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעני"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

יצא מוישי החוצה מהרכב, ומיד הבין מה הסיפור. אחד הגלגלים נקרע, זה לא משהו שאפשר לפתור עם קצת קצף שמחדירים לגלגל. בכזה מקרה חייבים להחליף גלגל, ובכן... צריכים לרוקן את הרכב מהמשא הכבד שהועמס עליו. לך תוציא מהאוטו 13 דלתות פלדלת... זה פשוט בלתי אפשרי!

הרב אברהם פוקס על רכב שנתקע, כרטיס האשראי שבוטל, ונפלאים דרכי ד' יתברך

הרב אברהם פוקס

נתשבו בקדש ימים רבים (דברים א מו)

בני ישראל הולכים במדבר 40 שנה, מ"ב מסעות, האור החיים הקדוש אומר, שהיו את המסעות והמקומות שהם חנו בהם, שמלכתחילה היו צריכים לעבור בהם. והיו את המסעות שהגיעו אליהם רק מחמת חטא המרגלים שנשאר במדבר ארבעים שנה.

ימי חייו של האדם מורכבים ממסעות רבים, מחניות רבות, ואומרים בשם הבעל שם טוב שכל יהודי יש אצלו את אלו מ"ב המסעות מיום הוולדו ועד מותו. ישנם מסעות נעימים יותר וישנם פחות, הצד השווה לכולם הוא שכל המסעות הם על פי ה', על פי יחנו ועל פי ה' יסעו, והוא בחמלתו עלינו, כרחם אב על בנים, דואג לטוב ביותר עבורנו, והוא יודע הכי טוב מה טוב עבורנו.

ברצוני לשתף את הקוראים, בסיפור נפלא הסיפור שלנו עוסק בשני חברים שהפכו לשותפים עסקיים. הם ניהלו עסק רווחי מאוד והצליחו בשותפות שלהם.

ביום מן הימים התגלע ביניהם ויכוח גדול מאוד, עד כדי כך שהאחד, נקרא לו מוישי לצורך העניין, איים על חברו שהוא יפרק את השותפות, והחבר השני יוחנן, החליט שהוא לוקח את ההכרזה הזאת צעד אחד קדימה, ומתחיל לפרק אותה בפועל.

הצעד הראשון שעשה יוחנן היה לבטל את כרטיס האשראי של העסק, אחד מהם, זה שהיו עליו ה"ק ותשלומים.

כמה ימים לאחר מכן נסע מוישי עם הרכב של החברה, וקנה 13 דלתות פלדלת במחיר מציאה. העמיסו את הדלתות על הרכב של החברה רכב מסחרי גדול וחזק שיכול לסחוב משא כבד של חברת שברולט מדגם סוואנה, והוא יצא לדרכו, ובעודו נוסע בכביש ירושלים תל אביב, פתאום הרגיש שהוא מאבד שליטה על הרכב.

הוא הצליח איכשהו להטות את המכונית לשול הדרך, ובסייעתא דשמיא מופלאה הצליח לעצור אותו ממש מתחת לגשר, מה שסיפק לו צל והגנה מפני השמש היוקדת.

יצא מוישי החוצה מהרכב, ומיד הבין מה הסיפור. אחד הגלגלים נקרע, חתך משמעותי לאורך הצמיג. זה לא משהו שאפשר לפתור עם קצת קצף שמחדירים לגלגל כדי להתגבר על הפנצ'ר. בכזה

מקרה חייבים להחליף גלגל, וכדי להחליף גלגל, ובכן... צריכים לרוקן את הרכב מהמשא הכבד שהועמס עליו.

לך תוציא מהאוטו 13 דלתות פלדלת... זה פשוט בלתי אפשרי! הוא לא מצליח להרים אפילו דלת אחת, שלא לדבר על כך שאין לו איפה להניח את הדלתות הללו.

הוא ניסה להתקשר ל'ידידים', אבל כשהמוקדן שמע עם מה הוא מתמודד, הוא התנצל מכל הלב... "ידידי, נכון שאנחנו ידידים, אבל מדובר במקרה שמצריך מכשור מקצועי, ג'ק של כמה טון, כמו בפנצ'ריה, צר לי אבל אין למתנדבים שלנו דבר כזה, אין לי אפשרות לעזור לך".

בעודו מנסה לטכס עצה, הטלפון שלו מצלצל: "שלום, מדבר דורון מחברת UMI שירותי רכב".

"וואו, כל הכבוד לכם", שואג מוישי משמחה, "איך ידעתם שאני תקוע בצד הדרך, יש לכם מעקב על כל המכוניות שמכרתם???"

דורון קצת התבלבל: "משה, לא התקשרתי כדי לחלץ אותך, אלא כדי להודיע לך שכרטיס האשראי שלכם מבוטל, ולכן התשלום השישי של שירותי הדרך שלנו לא כובד... אבל אם אנחנו כבר מדברים, זה בדיוק השירות שאנחנו נותנים, במה אוכל לעזור???"

המשך בעמוד 21

אני אראה להם את המבנה הישן של ישיבת מיר, אני עוד זוכר את הרב פינקל זצ"ל שהיה יוצא מכאן כשהוא מוקף ב-50 בחורים שליוו אותו בדרך לביתו, והיו מתפלפלים אתו בלימוד. איזה מחזה נפלא זה היה! הנה, פה ישיבת 'אנשי מעמד', אני זוכר כמו היום את הגאון רבי יואל דייטש זצ"ל שידע את כל הש"ס בעל פה, כאילו היה ספר פתוח לנגד עיניו.

רבותי, בואו ניקח את זה כפרויקט. לחזק את הקשר עם הילדים, להשפיע עליהם

הרב עמרם בינעט

אֶלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה (א א)

באחרונה חגגתי בשעה טובה את חתונתה של בתי שתחי', בחתונה התקיימה בשמחה גדולה ב"ה ופינו מלא שבח ושירה לבורא עולם על כל החסדים הגלויים והסמויים שליוו אותנו לאורך כל התקופה, ובכלל, בכל ימי חיינו.

בשבת 'אופרופ', הוזמנו לשבות בירושלים, שם אירחה אותנו משפחתו של החתן כמקובל, ובלכתי ברחובותיה של ירושלים, הכתה בי הרגשה שאני מפספס משהו. הרגשתי שמהו מבעבע בתוכי ומנסה לחדור לתודעה שלי ללא הצלחה.

ואז ראיתי פרויקט גדול של בנייה, כשעליו מוצבים שלטים שונים, בהם אחד שעליו נכתב "מאחורי כל אבן מסתתר סיפור". שלט נוסף הכריז בקול גדול: "מאחורי כל גדר מסתתר סיפור".

האסימון נפל! הרי אני גדלתי פה לא רחוק, בשכונת מאה שערים, יש לי כל כך הרבה סיפורים לספר על השכונה הזאת... על האנשים שהילכו בין סימטאותיה, על בתי הכנסת המיוחדים שפזורים בתוכה, על בעלי החנויות הקטנות שאצלם היינו קונים כל צרכינו... כל כך הרבה סיפורים!

ואתם יודעים מה? את הסיפורים האלו לא סיפרתי מעולם לילדים שלי. זה מה שהציק לי. הרי כשאני צועד בירושלים, אני ממש נזכר בסיפור שמסתתר מאחורי כל גדר ומאחורי כל אבן, אז למה אני שומר את זה לעצמי ולא משתף את הילדים?

באותו רגע גמלה בלבי החלטה

באותו רגע גמלה בלבי החלטה, בעז"ה בימי 'בין הזמנים הקרובים', אני לוקח את הילדים שלי לטיול ב'מאה שערים' וב'בית ישראל'.

אני אראה להם את המבנה הישן של ישיבת מיר, אני עוד זוכר את הרב פינקל זצ"ל שהיה יוצא מכאן כשהוא מוקף ב-50 בחורים שליוו אותו בדרך לביתו, והיו מתפלפלים אתו בלימוד לכל אורך הדרך. איזה מחזה נפלא זה היה!

הנה, פה ישיבת 'אנשי מעמד', אני זוכר כמו היום את הגאון רבי יואל דייטש זצ"ל שהיה יושב כאן ושוקד על תלמודו. רבי יואל ידע את

כל הש"ס בעל פה, כאילו היה ספר פתוח לנגד עיניו. הוא עצמו, רבי יואל היה מספר שבילדותו הוא גדל על קול ניגון הגמרא של הגאון רבי ישראל יעקב פיישר ראב"ד 'העדה החרדית' שהיה יושב כאן בבית המדרש ולומד בקול.

"אמא היתה מעירה אותי משנת", סיפר רבי יואל דייטש, "היא היתה אומרת לי "יואל, קום, כבר האיר הבוקר, כבר שומעים את הרב פיישר לומד בבית המדרש...".

ומה עם בתי אונגריין והדמויות המופלאות שהילכו שם? אני זוכר את דמותו ההדורה של הגאון רבי מאיר ברנדוספר זיע"א שהתקיים בו כי מציון תצא תורה, את מרא דכולא תלמודא הגאון רבי מרדכי אהרן שיינברגר, את המשפיע המופלא הגה"צ רבי משה וובר זצ"ל ועוד דמויות מופלאות שהילכו פה בכל סמטה ובכל רחוב דבר יום ביומו.

אני יכול להאריך עוד בתיאורים נלבבים ונפלאים על ירושלים של מעלה, אנשי היישוב הישן, יהודים של צורה שמילאו את השכונה הזאת, רבים מהם היו יהודים קדושים וטהורים, היו שוקדים על תלמודם שעות על גבי שעות, וחיו בצניעות ובדחקות, מה שלא הפריע להם לחייך ולשמוח בכל עת.

אבל לא על 'מאה שערים' ועל 'בית ישראל' בעתי לדבר, אלא על

הצורך להעביר את הלפיד לדורות הבאים.

הרי הילדים שלנו קולטים בלי סוף מידע, יש ספרים, עיתונים, מכשירים שונים ומשומנים שהילדים נחשפים אליהם בכל מקום שבו הם צועדים.

רוב המידע שהילדים שלנו קולטים, מגיע מחוץ לבית. ללמוד הם לומדים בחיידר, סיפורים הם קוראים בספר ומידע מהעולם הם מקבלים מהעיתון.

אבל איפה הרוח? איפה התוכן החינוכי?

כשאבא מספר לבנו סיפור על ילדותו, הוא מעצב בזה את האישיות של הילד. הילד שומע איך אבא מתלהב כשהוא מדבר על תלמיד חכם פלוני, על הרב ההוא ועל ראש הישיבה הזה.

ההערצה הזאת שננסכת בקולו של האב, חותרת חתירה אל תוך לבו של הילד, ונותנת לו להבין מה חשוב בחיים, מה הדבר הנכון לעשות, מי הם האנשים הרואיים להיות מושא להערצה ומודל לחיקוי.

אני זכיתי לגדול במאה שערים

אני זכיתי לגדול במאה שערים, האזור כולו אפוף הוד קדומים ובאמת לא חסרים סיפורים. אבל גם מי שגדל במקומות אחרים יכול לאתר לא מעט זכרונות ילדות, להסתובב עם הילדים, להיכנס אתם למכולת שבה הייתם קונים לחם וחלב, אם היא עדיין קיימת.

להראות להם את המקום שבו היה יושב השמש הזקן של בית הכנסת שלכם, זה שהיה מסור בכל לבו לכל שדבר שבקדושה ובכל רגע פנוי היה לומד משניות או אומר תהילים. אפשר להראות להם את הבית שבו התגורר הרב שלכם, את הדרך שהיית צועדים כל בוקר לחיידר, והאנשים שהייתם פוגשים בדרך.

כמובן שיש כאלו שילדיהם מכירים את מחוזות הילדות שלהם, אם

הסבא והסבתא חיים - לאורך ימים ושנים - ועדיין מתגוררים באותו המקום, הנכדים מטבע הדברים מכירים יותר. אבל יש כאן עוד משהו, מעבר לזכרונות מהשכונה בה התגוררנו כשהיינו ילדים.

יש כאן רעיון רחב הרבה יותר. קודם כל יש הורים שלמרבה הצער אין להם קשר עם הילדים, השיחות שלהם עם הילדים מסתכמות בעיקר במתן פקודות או במקרה היותר טוב, דאגה לשלומם ולשיחות קצרות שנועדו לוודא שהם מרגישים טוב ולא חסר להם כלום.

זה חבל מאוד. לכל ילד יש אבא אחד ואמא אחת. דמות של אבא ואמא היא דמות שיש לה יכולת השפעה עצומה!

תחשבו רגע מה קורה לילד בחיידר, הוא עובר ממלמד למלמד, כל שנה מלמד אחר. יש מלמדים שמצליחים לדבר אליו ולכבוש את לבו וממילא יש להם השפעה עליו, אבל יש גם מלמדים שהקשר שלהם עם הילדים יבשושי וחסר חיים. ההשפעה שלהם על הילד בהתאם.

יכולה לעבור על ילד שנה שלמיה שאין לו שום שמות שמשפיעה עליו באופן חיובי. לפעמים זה יכול להיות גם שנתיים, שלוש, ואפילו כל שנות הילדות.

במשך כל הזמן הזה, אבא ואמא שלו פוגשים אותו כל יום, יושבים איתו כל שבת, ולא מנצלים את ההזדמנות כדי להשפיע עליו לטובה. לא חבל???

רבנותי, בואו ניקח את זה כפרויקט. לחזק את הקשר עם הילדים, להשפיע עליהם, להשתדל ככל יכולתנו שההשפעה תהיה לטובה, השפעה מועילה. נספר להם סיפורים שמקרבים אותם לתורה ולמחזקים אצלם את יראת השמים. צריכים להשקיע בזה, צריכים לתת את כל כובד המשקל לעניין הזה, כי אם אנחנו לא נחנך את הילדים שלנו, הם בוודאי לא יחנכו את עצמם...

"חכם לב יקה מצוות"

הודעה משמחת

כהנים בואו בהמונכם וברכו את הקהל
לכבוד יום היארצייט של אבי מורי, איש החסד
רבי **שמואל יצחק** בן הרה"צ רבי יו"ט ליפמן **שטרן** זצ"ל
יתקיים כמידי שנה מעמד

ברכת הכהנים המרכזית

ביום שישי י"ב באב תשפ"ד (16.8.24)

בבית הכנסת אמרי שפר, רחוב קצנלבוגן 1 הר נוף.

8:00 ברכות השחר, 8:10 הודו, 8:20 ברכו,

8:45 (משוער) מעמד ברכת כהנים המונית

הכהנים יתרכזו במרפסת ויברכו את הקהל מחוץ לבית הכנסת
גברים מתבקשים לעמוד במדרכה ונשים מעבר לכביש

החותם בברכת התורה

אברהם ישעיהו שטרן

חיזוק מיוחד ממורינו
מרן שר התורה
זצוק"ל

"זה ענין גדול
וכל כהן נוסף
זה הידור
בדאורייתא של
ברכת כהנים
וברוב עם
הדרת מלך"

וברך את המשתתפים במעמד
שיזכו להתברך בברכת כהנים
לפי כל הפרושים

גא להביא טליתות
כיבוד קל
מוזרת מיוחדת
חילגות לכהנים

הוא לא ידע את נפשו, הבחור ניסה לדבר שוב עם הפקיד האטום ולשכנע אותו אך נתקל בפרצוף אטום ובאמירה לקונית שנמתין לאנשי הביטחון. הזמן לא עמד מלכת ועד שאנשי הביטחון הגיעו, ועד שהפרוצדורה נמשכה הבין מיודענו שאת הטיסה הזו הוא כבר הפסיד.

מה למדתי מהסיפור שזכרתי במהלך קריאת מגילת איכה ביום תשעה באב

מאת: הרב ישראל היימן

הַשִּׁיבֵנו ה' אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁבְּחָהּ חַדְשׁ יְמֵינוּ פְּקָדִים (איכה ה' כא)

עבר את הפרוצדורה הרגילה של הטפסים המיוחדים אותם צריך להשיג כאשר רוצים להעביר פירות וגידולים מארץ לארץ, כך הגיע הבחור החשוב לשדה התעופה יומיים לפני היום הקדוש כשכולו תקווה לעבור בזריזות את המסע ולהיות כבר בבית המדרש המוכר עסוק בהכנות הראויות לקראת היום הקדוש.

כמו בכל הסיפורים הטובים, כל מה שיכל להסתבך קרה ובגדול

כמו בכל הסיפורים הטובים, כל מה שיכל להסתבך קרה ובגדול. ההסעה לשדה איחרה ובבידוק הדרכונים היה תור כאורך הגלות... מצב הרוח היה באדמה... מחשבות על מה היה אפשר לעשות אחרת וכו' התחילו להטריד את מוחו והכל כבר היה נראה לא שווה את המאמץ.

השיא אירע בסוף הבידוק בטחוני. כל הפקידים שהוא עבר קודם עיינו במסמך המאשר את האתרוג והלולב, חלקם בקשו לראות אותם במו עיניהם, והאישור ניתן. הפקיד האחרון בסיום הבידוק, שניה לפני שהוא משתחרר כבר מהבלגאן הזה ועולה על המטוס, דווקא הוא היה צריך לעשות בעיות. הוא עיין במסמכים והתעקש על פתיחת החבילות. הוא בדק שוב ושוב ובסופו של דבר העמיד את הבחור בצד כי הוא טען שחסרה איזו שורה במסמך וצריך לברר אם הוא לא מבריא דברים בצורה לא חוקית. כך, בשפה פשוטה ובלי

בסיפור דלהלן נזכרתי שנה אחת ממש במהלך קריאת מגילת איכה ביום תשעה באב.

היה לי חבר טוב - בחור חסידי, שלמד בישיבה אחרת סמוכה למקום לימודי. בדרך כלשהי נוצר בינינו קשר חברי שהוביל ללימוד משותף מפעם לפעם בעיקר בנושאי מחשבה ומוסר. היינו מתמקמים אחת לכמה שבועות בבית כנסת סמוך לישיבות בהן למדנו ומעמיקים חקור בנושאים שונים.

באחת הפעמים בהן נפגשנו סמוך לתחילת זמן חורף הגיע ידידי כשבאמתחתו בקבוק שתיה קטן ומיני תרגימא, הוא ביקש ממני לברך ולטעום ואז הוא יספר לי מדוע הוא עורך כאן את ה'קידוש' זוטא הזה.

הבחור הזה הוא חסיד של אדמו"ר מפורסם שמקום מושבו במדינה רחוקה. הוא לומד כאן בארץ בישיבה שאינה קשורה לחסידות אליה הוא משתייך מחמת מספר סיבות בעיקר של התאמה, אבל את הנסיעות לרבי בחגים ובזמנים מיוחדים הוא משתדל שלא להפסיד. המציאות הזו שכאמור הייתה מוכרחת ייצרה קושי לא קטן, בעוד שבישיבה של החסידות נוסעים כל הבחורים במרוכז ובצורה מסודרת, הוא לא תמיד יכול להצטרף אליהם ומפעם לפעם הוא צריך להסתדר בכוחות עצמו בנסיעה ארוכה ומפרכת שגם מזמנת קשיים רוחניים. הוא תמיד לקח את כל זה בחשבון והתמודד עם כורח המציאות, אבל בנסיעה האחרונה התרחש משהו פלאי ממש. כבר באלול כשניסה ידידי לבדוק את האפשרות להצטרף לקבוצה שנוסעת לרבי לחגי תשרי התברר לו שהפעם אין שום אפשרות. רוחו נפלה כשהתברר מחמת כמה צירופי סיבות שהוא יוכל לטוס רק ביום לפני ערב יום הכיפורים, מה שאומר שבימים הגדולים הללו הוא יצטרך לעבור את בית הנתיבות כאן ושם, את הנסיונות במטוס עצמו, ובכלל, לא היה לו חשק לבזבז את הזמנים הגדולים האלו על טיסה וכל הנלווה אליה.

אבל אלו העובדות ואיתם צריך להתמודד...

הוא גם עשה חשבון שכיון שיום כיפור באותה שנה יצא ביום חמישי ולא יהיה לו זמן להתארגן לסוכות כמו שצריך שם, הוא נטל עימו כל מה שהיה אפשר מהארץ כולל לולב ואתרוג מהודרים. כמובן שהוא

הרבה הצטעצעויות החליט הפקיד שכנראה לא היה בעל תבונה יתירה שידידי צריך בידוק מחמיר של צוות האבטחה. הוא לא ידע את נפשו, הבחור ניסה לדבר שוב עם הפקיד האטום ולשכנע אותו אך נתקל בפרצוף אטום ובאמירה לקונית שנמתין לאנשי הביטחון. הזמן לא עמד מלכת ועד שאנשי הביטחון הגיעו, ועד שהפרוצדורה נמשכה הבין מיודענו שאת הטיסה הזו הוא כבר הפסיד. לא ניתן לתאר את התחושה הקשה, חוסר האונים והמבוכה, מעבר למעמד המשפיל הוא היה בלחץ אמיתי, לא היה בתכנון שלו להישאר כאן ביום הקדוש וכרגע אין לו מושג קלוש איך הוא יכול לטוס ולהיות היכן שחשקה נפשו בעוד רק קצת יותר מיממה. כשסוף סוף שיחררו אותו לנפשו הוא הביט בשעון וניסה לרוץ קדימה, רק כדי לחזות מהחלון הגדול בזנב המטוס כשהוא נוסק אל היעד בלעדיו. מושפל מובס ומצוברח חזר ידידי לבית הנתיבות כדי לטלפן להוריו ולספר להם על הצרה שניחתה עליו, רק שלפתע הוא החל להרגיש כאבים חזקים בביטנו שהלכו והתגברו מרגע לרגע. בשארית כוחותיו הוא קרס על ספסל סמוך וחייג להוריו. הוא לא האריך בדברים, מהר מאד הוא הבין שהוא צריך עזרה מסוג אחר לגמרי. הוא תפס מונית שלקחה אותו חזרה במהירות לבני ברק תוך שהוא סובל מכאבים חזקים, שם איבחנו התקף אפנדיציטי מתקדם שהבהיל אותו לטיפול מיידי שמנע את ההתפרצות ברגע האחרון. את יום כיפור הוא עשה בחדר התאוששות כשהוא מודה לבורא העולם שהעמיד את הפקיד הנכון במקום הנכון... רק לחשוב על כך שההתקף היה קורה באמצע הטיסה בין שמים לארץ אי שם מעל הים הגדול... כאמור באחת השנים בזמן קריאת מגילת איכה נזכרתי במעשה הנפלא הזה. עם סיומה של מגילת איכה אנו כופלים ואומרים: "השיבנו ה' אליך

ונשובה חדש ימינו כקדם. כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד. ואז חוזרים שוב: השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם". מדוע חוזרים על הפסוק הזה, הלא אם מקומו מתאים יותר אחרי הפסוק הקודם מדוע לא קבעו הנביא אחריו, ואם יש סיבה למה המגילה נגמרת במילים כי אם מאוס מאסתנו, מדוע אכן אנו חוזרים לפסוק הקודם? כנראה ישנם בעניין כמה ביאורים, אבל ההרגש שצף לי באותו זמן היה בדיוק המסר מהסיפור דלעיל. לפעמים אדם מתאונן על צרה שמתרגשת עליו, הוא לא מבין מה רוצה ממנו בורא כל עולמים ומהי התכלית של המצב אליו הוא הגיע. אבל כנראה שבכל מצב קשה טמון גרעין של טוב וצמיחה, כל נפילה היא מבוא לתקומה. ואדרבה, רק כאשר ישנה נפילה ניתן לקום ממנה, אם לא הירידה לעולם לא היה האדם מגיע לעליה. נמצא שבתוך הבעיה עצמה תמיד טמון הפתרון או על כל פנים המבוא אליו. לא צריך להגיע להפסד של טיסה ואפנדיציטי מתפרץ בשביל להבין את זה... בכל פעם כשאנחנו במצב של חוסר אונים זה אמור להביא אותנו לעשייה מחודשת ולצמיחה מתוך החושך. גם הגלות המרה בה אנו שרויים היא כזו, רק אחרי שישנו מצב נורא כזה של 'מאוס מאסתנו' מציאות נוראה של 'קצפת עלינו עד מאד', ניתן להגיע להשתוקקות עמוקה ולזעקה של 'השיבנו ה' אליך ונשובה', לרצון מתוך מעמקי הנפש ל'חדש ימינו כקדם'. לכן כופלים את הפסוק שוב אחרי הסיכום של תמצית הגלות לאמור, כל מציאות הגלות באה לא בשביל שנשב על הארץ ונתאבל וזהו... האבל הזה אמור להביא אותנו לרצון חדש ומעמיק של בקשת קרבת ה' מחדש. "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם" - במהרה בימינו!!

המשך מעמוד 17 | הרב אברהם פוקס

יותר מדי בפרטים שוליים... רק בזכות ביטול כרטיס האשראי, שזה ממש לא דבר שולי מבחינתם, הם התקשרו אלי ממש ברגע האמת, ואפשרו לי להמשיך הלאה בלי שום עוגמת נפש...". מה בעצם הסיפור הזה מלמד אותנו? לפעמים אתה מבטל לחבר שלך את כרטיס האשראי כדי להכות בו ולהכאיב לו, אבל הקב"ה חשבה לטובה, מתברר שדווקא עזרת לו מאוד, והוא יהיה אסיר תודה לך על כך שניסית לצער אותו... אבל מה שיותר חשוב זה שהסיפור הזה חריג בכך שבהם אנחנו רואים את הסוף הטוב. בדרך כלל אנחנו לא רואים את הסוף הטוב, אלא צריכים פשוט לדעת ולהאמין, שהקב"ה עשה עושה ויעשה לכל המעשים, ושכל דבריו אמת וצדק, ונאמן הוא בורא העולם שיוביל כל אדם בדיוק במסלול שנקבע לו, ואין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלוא נימה.

התברר לו שכשהם קנו את הרכב, פחות מחצי שנה קודם לכן, הם גם שילמו תוספת קטנה עבור 'שירותי דרך', והחברה המשווקת את הרכב בעצם מתחייבת לתת שירות לכל סוג של תקלה, במיוחד לכלי רכב מסחריים... הוא הוציא מכיסו כרטיס אשראי אחר, נתן מספר, התשלום כובד ובאותו רגע יצא צוות של החברה כדי לסייע לו. הם הגיעו עם 'ג'ק מקצועי של כמה טון' כמו שהסביר לו המוקדן של ידידים, וכעבור רבע שעה המשיך מושי ברכבו עם הדלתות הכבדות, והגיע אל היעד בשמחה ובלי עגמת נפש מרובה. "כשיוחנן ביטל את כרטיס האשראי, הוא חשב שזה יגרום לי עגמת נפש", הוא אומר, "אבל בפועל התוצאה היתה חסד גדול שהוא עשה עמי. אני בכלל לא ידעתי שיש לנו 'שירותי רכב', לא הייתי מעלה על קצה דעתי שאני יכול לבקש עזרה מהחברה שמכרה לנו את המכונית, כדי לתקן פנצ'ר... גם יוחנן לא ידע על כך, זה פשוט עוד איזו חתימה שהחתימו אותנו בשעת הרכישה בלי להרחיב לנו

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

הדירה הייתה מלאה ברהיטים ישנים ועבשים, והמון המון ניירת, בין הניירות הם גם מצאו סכומי כסף גדולים מאוד אך ישנים, כלומר מעטפות מלאות בשטרי - לירות ישראליות, דפים שבזמנו היו שווים סכום נכבד ביותר אבל כיום אין מה לעשות עמם..

על יהודי שהיה בשכונת כרם שבירושלים ושמו

רבי אליהו אליעזר פלס זצ"ל, איש מורם מעם ת"ח וירא ועוסק בצ"צ באמונת חכמים

מאת: הרב צבי גטקור

את הסיפור שאני רוצה לספר שמעתי באופן אישי מבעלי המעשה. בסיפור כשלעצמו ישנו מסר עצום, אבל עיצומם של ימים מביאים בכנפיהם מסר נוסף, העולה מן המעשה.

יהודי היה בשכונת כרם שבירושלים ושמו רבי אליהו אליעזר פלס זצ"ל, איש מורם מעם ת"ח וירא ועוסק בצ"צ באמונת חכמים.

משפחה ברוכת ילדים גדל האיש, בדירה צפופת מימדים, אך עם שמחה ואוירה טהורה, דלת ממולם התגוררה אשה ערירית, שעלתה לארץ בצעירותה ומעולם לא הקימה בית.

כשכנים טובים הזמינו אותה מעת לעת לסעוד עמם סעודות שבת וחג, והאשה נהנתה מהאוירה ומהילדים שהכניסו אור לחייה. עם הזמן אותות הזיקנה ניכרו בשכנה, והרב פלס הבין בחושיו הרחמניים כי צריך יותר עזרה, וכך היה שולח את בני ביתו לעזרה בכל מה שאפשר, הוא גם הודיע לשכנה חגיגית כי בכל עת ובכל שעה היא מוזמנת לדפוק בביתם ולבקש את כל צורכה.

האשה הזקינה יותר, וכבר ממש הייתה צריכה סיוע בכל צעד ושעל, ובכלל צעידה בחדר המדרגות עד אל ביתם של משפחת פלס היה קשה יותר, ולכן החליט הרב פלס לפרוץ את הקיר שבין דירתם לדירת השכנה ולהתקין דלת, כך שבכל זמן שהוא, השכנה תוכל לפתוח את הדלת ולבקש דבר מה, או סתם להיכנס ולשבת בסלון שוקק החיים.

ואכן כך היה, לא פעם באמצע שהרב או הגברת פלס ארגנו ארוחת ערב לילדים, יכלה השכנה לפתוח את הדלת ולבקש, 'אליהו בבקשה תשלח לי גם לחם עם משהו לארוחת ערב', כך הכניסו משפחת לביתם עוד נפש, שאין להם כל קשר משפחתי איתה, אבל הם יודעים כי היא עני שמוטל עליהם כשכנים, ועשו זאת בשמחה ובאוויר על מצוות חסד והכנסת אורחים שכזאת.

וכמו שאנו אומרים כל בוקר, "פירותיהם בעולם הזה", יום אחד בסעודת שבת הודיעה להם השכנה חגיגית כי היא הלכה לעורך דין וכתבה צוואה ע"פ חוקי המדינה ועפ"י חוקי התורה בו היא הורישה את כל נכסיה למשפחת פלס, תדעו היא אמרה, כשאני ילך לעולם האמות יהיה לכם סו"ס דירה רחבת ידיים..

ואכן לאחר שנים חלתה האשה את חולייה האחרון ממנו לא קמה,

משפחת פלס טיפלו בכל הנצרך ולתפילות לע"נ, כפי הנהוג. לאחר שבעת ימי האבל התפנה הרב פלס לטפל ב'ירושה', ואכן בירך הרב פלס את ברכת הטוב והמטיב, ב"ה משמים שילמו לו על צדקותו ומאמציו שלא ע"מ לקבל כל פרס, וכעת הוא יכול להרחיב את דירתו חיים אין כסף.

לאחר הפינוי, הכניסו רהיטים חדשים

הדירה הייתה מלאה ברהיטים ישנים ועבשים, והמון המון ניירת, בין הניירות הם גם מצאו סכומי כסף גדולים מאוד אך ישנים, כלומר מעטפות מלאות בשטרי - לירות ישראליות, דפים שבזמנו היו שווים סכום נכבד ביותר אבל כיום אין מה לעשות עמם..

לאחר הפינוי, הכניסו רהיטים חדשים, סוף סוף יכלו הגדולים לקבל פינה משלהם, ובסעודות השבת היה אפשר כבר לקום מהמקום בלי לחשוב כמה יצטרכו לזוז עם כסאם..

עברו עוד שנים מספר, והרב פלס אירס את בנו שיחי', כמובן שאחרי אירוסין מגיעה החתונה, ועם החתונה מגיעים הוצאות מרובות, הרב

ובירור זה העלה נכסים נכבדים שעזרו לו למחייתו ולחיתון הילדים בכבוד ובנחת.

"שלה לחמך על פני המים כי ברוב ימים תמצאנו", והקן קיימת לעולם הבא.

המסר שעולה מהמעשה הזה, ברור, אך בימים אלו חשבתי ע"פ דברי הגאון הרב דב הכהן קוק שליט"א, להפיק מכך מסקנה.

הרב קוק שואל כך: ימי בין המצרים ימי צער ואבלות המה, אבלים אנו על חורבן בית מקדשנו ומצטערים בצער הגלות. ההלכות והמנהגים הרגילו אותנו להתייחס כי ימים אלו מסמלים את ריחוק'הבנים מעל שולחן אביהם', ימי ציון הגלות מהקרבת אלוקים - השראת השכינה. אמנם בספרי הקודש אנו מוצאים כי אלו ימים של צפיה לגאולה, ומבואר בחז"ל כי הוא זמן לידת המשיח, וראוי לביאתו. ואף דורשי רשומות דרשו את הפסוק "כל רדפיה השיגוה בין המצרים" (איכה א,ג) כך: כל רודפי-יה - כלומר כל מבקשי השם ורודפי השגת קרבתו - השיגוה בין המצרים - בימי בן המצרים הצליחו להשיג את בקשתם. לכאורה זו סתירה.

והתשובה עונה הרב קוק עפ"י דברי הראשית חכמה, אכן הימים הם ימים של ריחוק מהשראת השכינה, אבל כשהשכינה בגלות, כשהשכינה כביכול זועקת ומתחננת על נפשה, כביכול 'תנו עוז לאלוקים', זו הזדמנות פז שלא ניתנת בכל יום, אם בכלל.

נחשוב על סיפורה של משפחת פלס שאמנם פעלה לש"ש, וקיבלה שכרה משלם. אך נדמה בנפשנו כי משהו לוחש על אוזנו כי מרחק קצר מבתינו ישנו יהודי ישיש וגלמוד ומלוינר שכתב בצוואתו כי מי שילוה אותו מידי יום לתפילת שחרית בסוף ימיו, יקבל בבוא היום את כל הוננו, וכי לא נהיה אנחנו אלו שרצים לתפוס את הזכות ללוות אותו אל בית הכנסת?.

אומר ה'ראשית חכמה', זמן הגלות, הוא הזדמנות, כביכול השכינה צריכה את מי שיחזק את בנינה ויחזיר שכינה למקומה, בקיום מצוות, בלימוד תורה, ובתפילה וציפייה לעצם הגאולה.

אומר הרב קוק, ימים אלו שבהם יש התעוררות של צער השכינה, ששוב חוזרים ימי הצער והקושי, זו הזדמנות יותר גדולה להסתכל על חזון הנביאים, ודעת כי זו ההזדמנות לתפוס ולרדוף את קרבת האלוקים.

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

פלס רוחש בשפתיו תפילה כל העת, למי שזן ומכלכל אותו ואת משפחתו הברוכה, ב"ה הוא מגיע לעת נישואי ילדיו כשאינן עדיין על כתפיו ולו חוב כספי אחד, ורבון העולמים שסייע לו עד כאן, בוודאי ימשיך לסייע לו, אגא ה'.

ביום שבו היו צריכים לארגן סכום נכבד, לאחר שחזר הרב פלס מתפילת שחרית, הטלפון מצלצל, שלו' אומר הקול שמעבר לשפופרת, אני מדבר עם מר אליהו פלס?, כן ענה, כפי שמופיע לי אמר האיש שהזדהה כעו"ד מדופלם מאזור המרכז, אתה הוא היורש של גברת... אכן אמר הרב פלס, אוקי סיכם העו"ד, יש לנו משהו לדבר תוכל להגיע למשרד, הצהריים?.

וכך מצא עצמו הרב פלס בחום היום מחפש את משרד עו"ד פלוני אלמוני ושות' ברחובה של עיר במרכז הארץ.

כשנכנס קיבלו אותו בכבוד, הגישו לו משקה, וללא הקדמות מיותרות החל העו"ד ואמר, אני ביקשתי להיפגש איתך בהקשר לשטח קטן שהיה ע"ש של הגברת המנוחה, שעליו מתעדים לבנות כעת מגדל דירות, כעו"ד של הפרויקט אנחנו מבקשים לקבל את הסכמתך למכור לנו את חלקת השטח הזניח שבמתחם המתוכנן, כמה תרצה?, הרב פלס שכבר יודע ביום ובליילה את אזור הסכום שהוא נצרך לו אמר את הסכום, עו"ד חכך בדעת, ולבסוף הודיע בסדר מתקבל, ותיכף הגיש לו המחאה בנקאית על כל הסכום יחד עם ערימת מסמכים לחתימה..

הרב פלס יצא מהפגישה כשאבן נגולה מעל ליבו, הצורך המעיק לחתונת הבן מאחוריו. ב"ה, איך בורא העולמים סידר בחסדו בהשגחה מופלאה שבדייק כיום שהוא נצרך לסכום הכסף הגיע תורו מבין בעלי החלקות לקבל את הטלפון, ואת הסכום הנדרש.

עברה עוד שנה וב"ה הרב פלס מארס את הבת,

עברה עוד שנה וב"ה הרב פלס מארס את הבת, חתן ת"ח זה כבר לא משהו שבא ברגל, וההתחייבויות גדולות, וכן, בדיוק כפי שניחשתם ממש בדד ליינ הגיע טלפון מעו"ד בירושלים שמנהל את נכסי בית החולים פלוני, ומבקש לדבר איתו כיורש של המנוחה..

ובאורח פלא גם הפעם הוא יוצא עם סכום נכבד מאוד שממש משנה את כל התמונה וההתמודדות עם ההוצאה המשמחת.

לאחר שכך קרה, כבר הבין הרב פלס כי עליו לברר מהם נכסי האשה,

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

מתחילת הסדר ועד סופו, ולומד בשקידה גדולה עם החברותא הרב הצדיק רבי יונה מנטל זצ"ל, כשרק מידי פעם היה מסתכל סביבותיו לסקור את חניכיו. כך גם כאשר נשא דברים נלהבים על עבודת התפילה, כולנו היינו עדים שלא היה רק 'נאה דורש' אלא אף 'נאה מקיים'.

כשאדם נוהג בנקיות כזו, דבריו מתיישבים על לב השומעים וקונים שביתה בלב. תוכחותיו חדרו בנו לעצמות ממש, ועד היום רישומן ניכר בנו.

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

כשלמדתי בישיבת רוז'ין לצעירים בבני ברק, כיהן שם הגאון הצדיק רבי מרדכי עמרם יעקובזון זצ"ל כמנהל רוחני. שלוש שנים למדתי בישיבה זו וספגתי ממנו מלוא חופניים.

מעיד אני נאמנה, כי המשגיח ידע בהחלט להתנהג עם תלמידיו ביד תקיפה - אבל לא היה תלמיד אחד שלא אהב אותו אהבת נפש.

הוא ידע להוכיח קשות ואף להעניש, אבל כולם אהבו אותו. מדוע? כי הרגשנו תמיד שהתוכחה שלו נקיה, ריין'. הוא אף פעם לא תבע מאיתנו דברים שלא תבע מעצמו. כשהוא דיבר על התמדה, כולם ידעו שהוא אוהו בזה. הוא עצמו היה נמצא

דין תורה מעניין נקרה לפתחו של רבה של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל. המתדיינים היו בעל מסעדה יוקרתית ועובר אורח צמא שקנה אצלו כוס מים, האחרון טען כי קנה במסעדה כוס מים קרים, וכאשר בא לשלם, השית עליו בעל המסעדה סכום כסף לא מבוטל עבור כוס המים

וגם מדוע אכל הרבי תפוח...?

מברך עליו ואתה מברך עליו! אלא מאי...? הסביר הרבי: "אני קם בבוקר מביט מעבר לחלון ורואה עץ תפוחים נאה, ליבי מתפעם ומתרגש ממעשי הבריאה הנפלאים, ואז מתעורר בליבי רצון עז להודות לקב"ה על בריאתו הפלאית, והרצון הזה עז ואינו מרפה ממני... כיצד אוכל להודות לו על הבריאה הנפלאה שברא בעולמו...? רק ע"י ברכה מעומק הלב בהתרגשות ובשמחה 'ברוך.. ה' אלוקינו... בורא פרי העץ... אוכל לבטא את התרגשותי, ומאחר שאסור לברך ברכה לבטלה, מבקש אני מהגבאי תפוח כדי לברך ולהודות..."

"אתה גם עושה כך, מברך ואוכל, אבל קצת אחרת, אתה יוצא לרחוב, רואה עץ תפוחים ומתאווה לאכול אחד מהם, אלא שאסור לאכול בלא ברכה, ע"כ אתה מברך עליו, אוכל ומספק את תאוותך..."

"יוצא, אם כן, סיכם הרבי, שאתה מברך כדי לאכול, ואילו אני אוכל כדי לברך..."

דין תורה מעניין נקרה לפתחו של רבה של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל. המתדיינים היו בעל מסעדה יוקרתית ועובר אורח צמא שקנה אצלו כוס מים, האחרון טען כי בצימאון הרב קנה במסעדה כוס מים קרים, וכאשר בא לשלם, השית עליו בעל המסעדה סכום כסף לא מבוטל עבור כוס המים, 'מדוע שאשלם על כוס מים מחיר כה מופרז?' טען הקונה. ואילו בעל המסעדה טען לעומתו: 'חנותי איננה קיוסק פשוט, בו אתה משלם על כוס המים בלבד, זאת הרי מסעדה יוקרתית! התשלום הוא גם עבור המקום הנאה, הכיסאות הנוחים וההגשה המכובדת'.

שמע הרב את טענותיהם ברוב קשב, ופסק כי בעל המסעדה צודק, והקונה חייב לשלם לו את מלוא הסכום הנדרש...

והוסיף הג"ר שמואל סלנט זצ"ל כי עתה הוא מבין את תקנת חז"ל לברך ברכת 'שהכל נהיה בדברו' על כל כוס שתיה, ומדוע לא תקנו ברכה זו אף על שאר המאכלים? אלא - אומר ר' שמואל - יכול אדם לחשוב בלבו: 'וכי מה אני כבר שותה, כוס מים פשוטים?!' דווקא אז, כאשר אנו נהנים מהדבר הכי פשוט לכאורה, נכריז בקול גדול 'שהכל נהיה בדברו', הכ כל כולל הכל נהיה בדברו, אנחנו מודים כאן לא רק על המים, אלא אף על היכולת להחזיק בידנו את כוס השתיה. הכרזתנו איננה רק על הרווית צימאוננו, אלא אף על הפלא הגדול בכל מערכת העיכול הענפה הפועלת בקרבנו. בברכה זו אנחנו מכירים שוש ושוב בעובדה כי הכל במאמרו והכל בכוחו, ואין שום בריה עלי אדמות שיכולה לקוף אצבע למטה בלא רצונו יתברך מלמעלה.

הרב ישראל ליוש

יְדַע שׁוֹר קִנְהוּ וַחֲמוֹר אֲבוֹס בְּעַלְיוּ יִשְׂרָאֵל לֹא יְדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנֵן

(הפטרת שבת חזון)

ביקש פעם הגה"ק בעל החידושי הרי"מ זי"ע מחסיד אחד שביקר אצל הגה"ק מקאצק זי"ע: אמור לי דבר חידוש ששמעת ממנו! השיב לו החסיד שהרבי מקאצק תמה: איך אדם שמברך ברכת המזון לא נעשה ירא שמיים, הרי אי' שאברהם אבינו ביקש מהמלאכים שיברכו ברכת המזון אחר האכילה, ועי"ז הכניסם תחת כנפי השכינה, שהרי התבוננו שמברכים למי שהאוכל שלו...?

אמר לו החידושי הרי"מ: עד שאתה מתפלא כיצד אין האדם נעשה ירא שמיים מברכת המזון, אני מתפלא כיצד אינו נעשה ירא שמיים מהאכילה עצמה, הלא נאמר: "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו". בספר 'מעייני המועד' הסביר את המו"מ של הצדיקים זי"ע עפ"י דברי הגר"א על הפסוק: ידע שור וגו':

השור מכיר את בעליו וע"כ הוא כנוע וקשוב לו. לעומתו החמור אין בו דעת ואינו מכיר את אדונו, ופעמים שהוא מתעקש ואינו רוצה לישא בעול. וכדי להכניעו נדרש למנוע ממנו את אבוס מאכלו, וכך הוא לומד, בכוח הזרוע, מי מאכילו ולמי ראוי להקשיב.

כן הדבר אצל עם ישראל, ראוי שיכירו את בוראם ע"י הידיעה שהוא מנהיג את העולם וממנו צריך לירא, ואלו המכירים בזה נקראים 'ישראל' שהם חריפים ובעלי תורה, זהו מאמר הכתוב: 'ישראל לא ידע'. ואף אם אינם בדרגה זו, אלא הם נקראים 'עם' - פשוטי העם, מ"מ צריכים להכיר את בוראם ע"י התבוננות במאכל שהוא נותן להם, שהרי ברצוננו, חלילה, הוא יכול למנוע מהם את המאכל, וכנגדם אמר: 'עמי לא התבונן'.

מו"מ אחר היה בין החסיד ורבו, ואף הוא מלמדנו פרק באמונה הנלמד ממאכלנו:

ישב החסיד אצל מורו ורבו הגה"ק רבי אהרן מקרלין זי"ע וראה שהגבאי מגיש לפניו תפוח, והרבי נוטלו, מברך עליו ברכת בורא פרי העץ ואוכל. הרהורים עלו במוחו: הנה גם הרבי אוכל תפוח...!

רבי אהרן חש במחשבותיו של תלמידו, ואמר לו: "יודע אתה מה ההבדל ביני ובינך?! הרי אני אוכל תפוח ואף אתה אוכל תפוח, אני

המתת, ההלם והתדהמה שאחזו את התלמידים היו גדולים מדי על הילדים בגיל כל כך צעיר, אולם ר' דוד לא התפעל ממעשהו והמשיך להסביר את תוכן הלימוד לתלמידים כאילו מאום לא קרה

מעשה נפלא ממי שקיים הלכה למעשה את 'לא תגורו מפני איש'

מאת: הרב אליהו שור

התמלא בזעם רב תוך רצון לעשיית מעשה לאלתר, אלא שמעמדו כקצין מכובד לא הרשה לו לעשות זאת, ולכן לא הראה את זעמו כלפי חוץ.

הילדים, על אף גילם הצעיר הבינו שאם גורלם אולי לא נחרץ, באשר גילם הצעיר יעמוד לרחמים, הרי שגורל רבם ודאי נחרץ שהרשעים יגלוהו לסיביר לשנים ארוכות מאוד, אולם לא היה מה לעשות, ובשכך השתררה דממה כבדה בחדר.

אולם כעבור אלפית השניה וכשראה ר' דוד שהתלמידים אינם מרוכזים דיים במה שהוא מסביר להם עקב ביקורו הבלתי צפוי של הקצין הרוסי המרושע, ניגש אליו ר' דוד, ובלי להתבלבל הרים את ידו ובתנופה רבה הנחית על ראשו של הקצין סטירת לחי מהדהדת ומצלצלת!

המתת, ההלם והתדהמה שאחזו את התלמידים היו גדולים מדי על הילדים בגיל כל כך צעיר, אולם ר' דוד לא התפעל ממעשהו והמשיך להסביר את תוכן הלימוד לתלמידים כאילו מאום לא קרה.

הקצין האדים והחוויר חליפות, אחר הרים את רגלו ופנה ללכת. תושבי העיירה חששו מהתוצאות המרות שעלולות לבוא על ר' דוד כתוצאה ממעשהו, באשר סטירתו המצלצלת לא התפרשה כסטירת לחי גרידא אלא כמרידה במלכות כולה, שכן אם סטירתו זו אינה נקראת מרידה במלכות, מה כן נקרא מרידה?

אולם למרבה הפלא, עברו שבוע, שבועיים ואפילו חודש ושום חייל או קוזק לא הגיע לר' דוד על מנת להענישו על חוצפתו. וכך משעברו הימים נשתכח המקרה.

וואס הייסט? הייתי עסוק בהסבר קושית התוס'

בהזדמנות פגש ה'בית הלוי' את ר' דוד והביע בפניו את תמיהתו הכיצד לא חשש לסטור על לחיו של הקצין, מעשה שנחשב לקו אדום בהחלט.

השיבו ר' דוד בהתרגשות: "וואס הייסט? הייתי עסוק בהסבר קושית התוס', כשהתלמידים מרוכזים למוצא פי כדי להבין את הדברים על בוריין. ובאמצע מגיע אדם, תהא חשיבותו אשר תהא, ומפריע בעבודת הקודש ולהבנת התלמידים.

וכי לא סטירת לחי מצלצלת מגיע לו?!

מה אתם הייתם עושים ר' יושע בער, וכי לא הייתם מסלקים אותו כלעומת שבא בהיותו מפריע לילדים להבין את דברי התוספות?!" סיים בתמיהה.

לא תגורו מפני איש!

עוסקים אנו במצות 'לא תגורו מפני איש' הכתוב בפרשתנו, לפנינו מעשה נפלא ממי שקיימה הלכה למעשה! במרחבי רוסיה בשנת תרמ"ח התגוררו יהודים רבים יראים ושלמים, אולם יהודים הרי הם בגלות, וכך סבלו לעיתים מהצקות השלטון. באותה תקופה הורה הצאר וגונדיה דיליה על גזירה חדשה, קשה מכולן, הצאר הורה לאסור הלימוד בתורה הקדושה, וכל שכן שלא להקהיל קהילות בענין.

עם ישראל אינו נכנע לרודפיו ולמציקיו. וכך החלו להתארגן לאט לאט מחתרות מקומיות של קבוצות תלמידים שלמדו בהסתתר ובהיחבא הרחק מעיניהם הפקוחות של שוטרי הבולשת הרוסית, ודבקו בתורה הקדושה ובנותנה.

כזו הייתה גם כיתתו של הנער חיימ'ל סאלאוויצ'יק - שהוכר לימים בכל רחבי העולם היהודי כמנן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, ומתווה דרכה של השיטה העיונית הכי מקובלת בעולם התורה והלמדנות - כשאביו, הבית הלוי מבריסק זצ"ל לא הסכים להיכנע לגזירה המרה והאיזומה, ומיד שלח חרש את בנו חיימ'ל לכיתת הילדים שהתארגנה תחת שרביטו של רבי דוד, יהודי ירא שמים שכיננו בבריסק היה: "דער בלינדער" (- העיוור), בשל התעקשותו לסגור את עיניו בכל עת לבל ישל ח"ו בראיה אסורה כל שהיא, ומיד החלו בלימודם ברוב חשק, תוך הרגשה של 'גירא בעינא דשטן' לאמור: "על אף שתגזרו גזירות ככל העולה על רוחכם לא תשתכח תורה מישראל ח"ו, באשר דביקתנו בד' ובתורתו היא נצחית וקיומית, על אף כל הצוררים שקמים עלינו לנתקינו ממקור חיותנו, יכול נוכל להם, כשהם יכלו במהרה ואילו אנו בתורתנו נאחז לעד ולנצח נצחים!"

כשראה ר' דוד שהתלמידים אינם

מרוכזים דיים במה שהוא מסביר להם

מספר ימים החזיק הדבר מעמד, כשהילדים לומדים בשקידה ובהתמדה. עד שיום אחד הגיע אורח לביקור...

ובאיזה אורח מדובר?

קצין רוסי בכיר!

שעקב הלשנה שקיבל על כיתת הילדים שמתאספת לה למטרה בלתי חוקית... טרח ובא במיוחד כדי לבדוק האם הדברים אכן נכונים. וכשראה הקצין שהעובדות שסיפרו לו אכן נכונות, וכי הילדים מתאספים ללמוד תורה על אף האיסור שהוטל עליהם.

9 הדברים שהשתנו מזמן שחרב בית המקדש

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

א. "מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח.). וההסבר: השכינה שרתה בביהמ"ק, ומאז שנחרב הבית, כביכול אין להקב"ה מקום להשראת השכינה, והשכינה נמצאת במקדש מעט - בבתי כנסיות ובתי מדרשות שיושבים ולומדים תורה, ע"כ אין להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה עם לומדי התורה. ב. אמר רחבה אמר רבי יהודה: עצי ירושלים של קינמון היו, ובשעה שהיו מסיקין מהן, ריחן נודף בכל ארץ ישראל. ומשחרבה ירושלים נגנזו ולא נשת"ר אלא מעט כשעורה, ונמצא באוצרות המלכה 'צימצאי' (שבת ס"ג.). ג. משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא (מין משי יקר), זכוכית לבנה ורכב ברזל. וי"א אף יין קרוש הבא משניר הדומה כעגיולי דבלה (סוטה מ"ח:). ד. אמר רבי שמעון בן אלעזר: הטהרה ביטלה טעם הפירות וריחם, המעשר ביטל שומן הדגן (שם מ"ח.). ה. מיום שחרב בית המקדש אין הגשמים יורדין מאוצר טוב, ונעשו שמים צימוקין לעולם, יש שנה שגשמיה מרובין, ויש שנה שגשמיה מועטין, יש שנה שגשמיה יורדין בזמנן, ויש שנה שאין גשמיה יורדין בזמנן (תענית י"ט:). ו. משחרב ביהמ"ק הראשון, בטלו ערי מגרש הלויים, ופסקו אורים ותומים, ופסק מלך מבית דוד (סוטה מ"ח:). ז. משחרב בהמ"ק ניטלה עצה, ואין אנו יודעין לדון דיני נפשות (מגילה י"ב.). ח. מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים, וניתנה לחכמים. וי"א לשוטים ותינוקות (ב"ב י"ב.). ט. משחרב ביהמ"ק ננעלו שערי תפילה... שערי דמעה לא ננעלו (ברכות לב.).

ספר דברים או ספר התוכחות?

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן" (א, א) שמותיו של ספר דברים: ספר החמישי מה' חומשי תורה נקרא בתפוצות ישראל 'ספר דברים'. שם זה אינו מוזכר במקורות חז"ל, ומופיע שם זה לראשונה בספרי הראשונים. אמנם במדרש תנאים (דברים ל"ג א) ובמדרש דברים רבה (מהדורת ליברמן, פ"א א) נזכר בשם 'ספר אלה הדברים', ובמאמרי חכמינו מצינו שמות נוספים לספר זה: א. ספר משנה תורה - במסכתות הש"ס (ברכות כ"א: מגילה ז.). מוזכר ספר זה בשם 'משנה תורה'. ב. 'ספר הישר'. בגמ' (ע"ז כ"ה.) הובאו ג' שיטות לבאר דברי יהושע שאמר (שמואל ב' י"א י"ח) 'הנה כתובה על ספר הישר', ורבי אלעזר מפרש 'ספר הישר' זה משנה תורה (ספר דברים), וקרו ליה ספר הישר, דכתיב (דברים ו' י"ח) 'ועשית הישר והטוב בעיני ה'". ג. 'ספר תוכחות' - בתנא דבי אליהו (רבה פ"ד ד"ה שלא ביצר הרע) קרא ספר זה 'ספר תוכחות', ונקרא כן ע"ש דבריו הראשונים, שבו מוכיח משה לבנ"י בדברי מוסר, כדברי רש"י בשם הספרי (אוצר פלאות התורה).

ידיעות נפלאות אודות התמנותם של חכמי ישראל

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" (א י"ג) ידיעות נפלאות אודות התמנותם של חכמי ישראל - בפסוקי הפרשה מבואר התמנות הראשים של בני ישראל, והנה במשך תולדות עם ישראל מצינו דברים נפלאים אודות 'התמנות' לרב ואב בית דין, ואעתיק מקצתם:

התמנות רבי אלעזר בן עזריה לנשיא - הגמ' מספרת (ברכות כ"ח.) שבאותו יום שהתמנה רבי אלעזר בן עזריה להיות נשיא היה רק בן שמונה עשרה שנה, ואמרה לו אשתו: אין לך שערות לבנות של זקנה, ונאה לדרשן להיות זקן. והתרחש לו נס, ושמונה עשרה שורות שערות נתהפכו להיות לבנות. וזהו מה שאמר רבי אלעזר בן עזריה 'הרי אני כבן שבעים שנה', ולא 'בן שבעים' שנה באמת, והוא מפני שהיה נראה כבן שבעים שנה, מפני שנעשה לו נס הנ"ל שהפכו שערותיו להיות לבנות.

בן כמה שנים היה ראב"ע כשנתמנה לנשיא - בגמרא (שם) איתא שהיה רבי אלעזר בן עזריה בן י"ח שנה ביום שנתמנה לנשיא, אמנם גירסא אחרת הביא ה'אבודרהם' ז"ל בפירושו להגדה של פסח (ד"ה אמר רבי אלעזר) בשם הירושלמי, שראב"ע היה בן י"ג שנה בלבד בעת שנתמנה לנשיא ישראל, וזה לשונו: "אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה, ולא אמר בן שבעים שנה, אלא שקפצה עליו זקנה, כדאמרין בירושלמי דברכות (פ"ד ה"א) שלא היה כי אם בן י"ג שנה, ובשביל שלא יבזוהו כשנתמנה נשיא, ושמא לא יהיו דבריו מקובלים, נעשה לו נס לכבודו מן השמים, ובאו לו י"ג שורות של שער לבן כמנין שניו, והיה דומה לאיש שיבה". דעה נוספת מצינו בירושלמי שם (פ"א ה"ו), שרבי אלעזר בן עזריה היה באמת כבן שבעים שנה, דאיתא שם בירושלמי על כוונת ראב"ע במה שאמר 'הרי אני כבן שבעים שנה', שבא להודיע: "אף על פי שנכנס לגדולה (והגדולה מקצרת ימים (ירושלמי שם)) האריך ימים". וביאר ה'חרדים' בפירושו על הירושלמי שם: "ופליגא ברייתא זו אבבלי וכו', ולדעת ברייתא זו, הא דאמר הרי אני כבן שבעים ולא בן שבעים, אולי היה בן ס"ח או ס"ט וקרוב לע' היה" (אוצר פלאות התורה).

צילום: ישראל ברונו

ובעניין הרבנות איתא בגמ' (ברכות נ"ה.): 'ג' דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם... והמנהיג עצמו ברבנות', דאמר רבי חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו (דכתיב וימת יוסף וכל אחיו (רש"י)), מפני שהנהיג עצמו ברבנות. וכעין זה איתא במסכת פסחים (פ"ז): 'אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה'. ובמשנה (אבות א, י) תנן: 'ושנא את הרבנות'.

מי שטובע בנהר ומתיירא על חייו, אינו מפחד שיגנבו בגדיו

"לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלוקים הוא" (א י"ז) פירש רבי צבי הירש פרבר זצ"ל (בכרם צבי), מי שטובע בנהר ומתיירא על חייו שלא ירדו למצולות, אינו מפחד שיגנבו בגדיו משפת הנהר, כי פחד גדול מבטל פחד קטן. וכן בשעה שהאש בוער בביתו אינו מפחד שיגנב רכושו ע"י מכבי האש, כי מורא גדול מבטל מורא קטן. וזהו כוונת הפסוק 'לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלוקים הוא', דמאחר שהמשפט לאלוקים הוא, יש לפחד ממנו שלא לעוות המשפט, א"כ 'מורא גדול' מהקב"ה צור עולמים שבידו נפש כל חי, יבטל את 'המורא הקטן' מבני אדם (רבי משה שטרנבוך שליט"א).

כאשר יש פסק דין לטובת אחד הצדדים, הצד שהפסיד יוצא בכעס

כשמדקדקין להעמיד הכל על דין תורה - נוצרת שנאת חנם - הגמ' (ב"מ ל): אומרת: לא חרבה ירושלים, אלא שהעמידו דבריהם על דין תורה, ולא עשו לפנים משורת הדין. דברי הגמ' טעונים ביאור, כי בפשטות, מי ייתן והיה כל עם ה' מקיימים את התורה כפי הדין והדת ומעמידים את דבריהם על דין תורה. וכי בשביל שלא היו נוהגים במידות חסידות ולפנים משורת הדין, היו הם ראויים לזכה עונש? עוד קשה קושיית התוס' על הגמ' שם, שבגמ' יומא אמרו שירושלים חרבה מפני שנאת חנם. מיישב ה'באר שמואל': שתי הגמרות הללו משלימות זו את זו, ואין כאן שום סתירה: כוונת הגמ' בב"מ - שהעמידו את דבריהם על דין תורה - אינה על בני אדם פרטיים, אלא על בתי הדינים שהיו אז בירושלים. הגמ' (בסנהדרין) אומרת, שכאשר בא דין תורה לפני ב"ד, מצווה עליהם לנסות לפשר בין הצדדים, ולהגיע לפשרה המוסכמת על שני הצדדים. רק בליט ברירה, כשאין מצליחים לפשר, יש עליהם לחתוך את הדין ולהעמידו על דין תורה. הגמ' בב"מ אומרת, שבירושלים לא נהגו כן, אלא תמיד היו מעמידים את הדין על דין תורה, ללא פשרות, וזה הביא לחורבן.

וכיצד? - כאשר עושים פשרה, שני הצדדים יוצאים מרוצים, ויש ביניהם לבין עצמם וביניהם לבין הדיינים אהבה, אחווה ושלוש ורעות. אבל כאשר יש פסק דין לטובת אחד הצדדים, הצד שהפסיד יוצא בכעס, ומתעוררת בלבו שנאה על בעל דינו ועל הדיינים. שנאה זו - בוודאי שנאת חנם היא, וזו שנאת החנם הגדולה שהביאה את החורבן, כדברי הגמ' ביומא (ומתוק האור).

קושיה נוספת מקשים הכיצד זה נענשו בעונש כה נורא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, והרי הגמ' (שבת) אומרת דברים אחרים: 'לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת' ו'שביל שלא הוכיחו זה את זה', ועוד סיבות אחרות. מבאר ה'לב אליהו' זצ"ל יסוד עצום: ודאי שהיו בהם את כל העברות המנויות בגמ' שבת, ובוודאי עיקר העונש היה על עבירות חמורות אלו, אך לו היו ישראל נוהגים זה עם זה לפנים משורת הדין, ולא היו מדקדקין להעמיד דיניהם על דין תורה - אזי גם מן שמים לא היו מדקדקים איתם, והיו נוהגים עמם מידה כנגד מידה לפנים משורת הדין. וכיון שהעמידו דבריהם על דין תורה, גם מהשמים נהגו עמם במידת הדין, ונתנו להם את העונש הראוי על העברות המנויות בגמ' שבת (ומתוק האור).

מיד שורה רוח הקודש בקרבו

'כל המתאבלים על ירושלים זוכים ורואים...' - כתב התנא דבי אליהו (רבא פ"ד): "כל חכם מישראל שיש בו דבר תורה לאמיתו, ומתאנח על כבודו של הקב"ה ועל כבודן של ישראל כל ימיו, ומתאוה ומיצר על כבוד ירושלים וביהמ"ק ולישועה שתצמח בקרוב - מיד שורה רוח הקודש בקרבו" (הובא ב'מסילת ישרים' פי"ט).

עַד אָנָּה בְּכִיָּה בְּצִיּוֹן וּמִסְפַּד בִּירוּשָׁלַיִם. תִּרְחַם צִיּוֹן וְתִבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק-תשפ"ג)

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

כיצד נפתח בשבת מקרר ששכחו לנתק בו את הנורה?

מקרר ששכחו לנתק בו בערב שבת את נורת התאורה הנדלקת בעת פתיחתו - לדעת האגרות משה והגר"ח קניבסקי זצ"ל, מותר לומר לגוי לפותחו, משום שמלאכה הנעשית בדרך אגב [פסיק רישא] באמירה לגוי, מותרת, כנ"ל. אולם, לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"ש אלישיב זצ"ל, יתכן כי מלאכה זו אינה נחשבת כמלאכה הנעשית בדרך אגב, אלא כמלאכה הנעשית במתכוון, משום שהפעלת הנורה קבועה ומתוכננת בכל המקררים שבזמננו, והרי זו אמירה לגוי לעשות מלאכה; ולכן, לדעתם, ההיתר לומר לגוי לפתוח את המקרר הוא רק באופן שאינו יודע שהנורה תידלק בעת הפתיחה. וכמו כן, לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, מותר לומר לילד לפתוח את דלת המקרר כדי להוציא מאכל שהוא חפץ בו, משום שנחשב שעושה זאת לצורך עצמו, ובתנאי שאינו יודע שהנורה תדלק בעת הפתיחה.

האם הסרת כפתורי ההצתה של הכיריים וחסידת אפרות הגדלת האש מתירה את איסורי ה'שהייה' וה'חזרה'?

חכמינו ז"ל גזרו על איסור 'שהייה' מחשש שיעשו מלאכה להגדלת האש. ואם בוצעה חסימה באופן שעשיית המלאכה להגדלת האש תהיה כרוכה בטירחה להסרת החסימה - וכגון נעילת מקום האש במנעול - לדעת השולחן ערוך, החסימה אינה מתירה את איסור השהייה; אך באופן שהסרת החסימה תזיק לתבשיל, אין איסור שהייה. ולדעת הרמ"א - במקרה של חסימה כזו, אין איסור שהייה כלל; ואילו באופן שהסרת החסימה תזיק לתבשיל, אין איסור שהייה גם אם הסרת החסימה אינה כרוכה בטירחה. היתר זה מכונה 'טיחה בטיט', על שם סתימת פי התנור בטיט שהיתה נהוגה בעבר, באופן שהרוצה להפוך את הגחלים שבתוכו צריך לקלף את הטיט תחילה.

והסרת כפתורי ההצתה של הכיריים שבזמננו, או נעילתם - לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"ש אלישיב זצ"ל, קשה להכריע שנחשבות כ'טיחה בטיט'. אולם, לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, הסרת הכפתורים נחשבת כ'טיחה בטיט'. ואף לדעת הרמ"א, היתר 'טיחה בטיט', אינו אמור אלא לענין 'שהייה' בערב שבת, ולא לענין 'חזרה' או 'נתינה בתחילה' בשבת עצמה, האסורות [גם] משום שנרָאָה כמבשל בשבת, ולא רק משום חשש לעשיית מלאכה. ובנוגע לאיסור 'הטמנה' - יש אומרים, ש'טיחה בטיט' מתירה גם איסור זה, משום שאיסור הטמנה הוא מחשש לעשיית מלאכה לחימום התבשיל, ובאופן זה אין לחשוש לעשיית מלאכה, וכנ"ל. ויש אומרים, ש'טיחה בטיט' אינה מתירה את איסור הטמנה.

האם מותר לחמם תבשיל על ה'בלעך' במקום הרחוק מהלהבה?

אפשרויות החימום של תבשיל בשבת: א. מותר לחמם תבשיל המבושל לגמרי, באופן שאין בו איסור בישול כלל, על גבי סיר מלא, משום שאין זה דרך בישול. אולם, אסור להניחו ישירות על הכיריים, גם כשאין בהן איסור 'שהייה', ואף אם התבשיל מבושל לחלוטין, רותת, ותוספת בישולו אינה רצויה. ב. טס מתכת המונח על האש [פח', 'בלעך'], ויש בו מקום הרחוק מהלהבה במידה כזו

שלא ניתן לחמם עליו תבשיל - לדעת האגרות משה והגר"נ קרליץ זצ"ל, מותר להניח על מקום זה תבשיל בשבת; ולדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל אסור להניחו שם, אם משום שכל הטס נחשב כמקום הלהבה, ואם משום שאין לתת לכל אדם את תורתו בידו לשער היכן יוכל התבשיל להתחמם והיכן לא, משום שהדבר עלול להביא לידי מכשול. אולם, גם לדעת האגרות משה, במקומות ציבוריים, כבתי מלון וכדומה, לכל הדעות יש להחמיר.

מדוע אסור להניח תבשיל על כירה חשמלית העתידה להידלק בשבת על ידי שעון?

המניח סיר ובו תבשיל על גבי הכיריים בשבת, ובא אחר והצית את האש - השני בלבד עבר על איסור 'בישול', אולם, גם לראשון אסור מדרבנן להניח תבשיל על הכיריים על מנת שיתחממו כאשר יבוא לאחר מכן אדם אחר ויצית את האש. ולכן, לדוגמה, אסור להניח תבשיל על הכיריים כאשר ידוע שגוי עתיד להצית בהן אש לצורך עצמו. וכירה חשמלית או תנור העתידים להידלק על ידי שעון - כתב החזון איש, שאין בהם את האיסור דרבנן הנ"ל, משום שלא אסרו אלא 'השתתפות' בבישול הנעשה בידי אדם, ולא בבישול הנעשה מאליו; ובכל זאת, אסור להניח עליהם תבשיל בשבת, משום שכאשר יתחילו לפעול, יהיה זה מצב של 'נתינה בתחילה' האסורה בשבת, ויתחייב להסיר את התבשיל; ובתבשיל שאינו מבושל לגמרי, נחשב הדבר גם כ'גרמא' של מלאכת בישול.

האם מותר לאכול תבשיל שחומם על ידי גוי בשבת? והאם מותר לומר לעובד זר להניח מאפה בתנור שמפעיל לצורך עצמו?

אסור לומר לגוי להניח תבשיל על הכיריים בשבת על מנת לחממו, באופן שבו אסור לישראל לעשותו בעצמו. ובדיעבד, הדין כך: אם התבשיל היה ראוי לאכילה לכתחילה גם ללא החימום - אם מחמת שטרם הצטנן לגמרי, ואם מחמת שהוא ראוי לאכילה לכתחילה גם בהיותו צונן - מותר לאוכלו. ואם ללא החימום לא היה התבשיל ראוי לאכילה לכתחילה - אם מדובר בתבשיל נוזלי, אסור לאוכלו אף לאחר שיצטנן, עד שיחלוף במוצאי שבת זמן המספיק לחימום התבשיל. ואם מדובר בתבשיל מוצק - שמבושל לגמרי ואין בו איסור בישול - לדעת הביאור הלכה, שלצורך שבת

מותר לומר לגוי להניחו על הכיריים, ובדיעבד, מותר בכל מקרה לאוכלו לאחר שיצטנן. ולדעת החזון איש, בין לכתחילה ובין בדיעבד. ברם, כאשר הגוי עושה מעשה שלא נועד בעיקרו כדי לחמם את התבשיל, אלא שאגב מעשה זה התבשיל מתחמם; וכגון, שמניח את התבשיל על גבי תנור חימום וכדומה, ולאחר מכן מפעיל את התנור כדי לחמם את הבית לצורך חולה, והתבשיל מתחמם מאליו - מותר לומר לו לעשות כן; משום שאמירה לגוי היא איסור דרבנן שאין בו מעשה, והקלו בו ב'פסיק רישא', דהיינו מלאכה הנעשית בהכרח אגב מלאכה אחרת. אולם, אסור לומר לגוי להניח תבשיל על גבי כיריים שעתידי להצית בהן אש לצורך עצמו, או להניח מאפה בתנור אפייה שעתידי להפעיל לצורך עצמו, משום שבאופן זה בודאי כוונתו גם לחימום התבשיל או המאפה.

הצטרפו גם אתם ללומדי ה'דף היומי בהלכה'

עכשיו בכל עמדות נדרים פלוס
או במוקד דרשו 02-5609000

אין כוונתי למיליונרים, אלא למיליארדרים

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על נסיונות ישראל בתקופה האחרונה קודם ביאת המשיח:

לאחר החורבן הנורא במלחמת העולם השנייה, שמעתי מפי הגה"צ רבי מרדכי פגרמנסקי זצ"ל, שבמלחמה הזאת עברו עם ישראל ניסיון של "בכל נפשך", להיחרג על היותנו יהודים ולקבל הדבר באמונה בלא הרהור על הנהגת השי"ת, אבל מיד לאחר המלחמה ממתין לישראל עוד ניסיון נוסף של "בכל מאודך", לכבד את הקב"ה בממוץ.

וביאר שכשם שמצאנו במצרים שמתחילה עינו את אבותינו בעבודת פרך, ואח"כ בעת גאולתם זכו לתקופת הרווחה, וכמו שאמרו (בכורות ה'): "אין לך אדם מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים כסף וזהב של מצרים", כמו כן אף לאחר גמר ימי מבול האש של ימי המלחמה האיומה, תבוא תקופת רווחה בגשמיות לעם ישראל, שהקב"ה יעמיד לנו הרבה עשירים, (וכלשונו: "אין כוונתי למיליונרים, אלא למיליארדרים"), והיו מיליארדרים יהודים באופן שלא היה כמותו במשך גלותנו, וכל זה כדי לנסות אותנו אם נרדוף אחרי הממוץ ונחפש לוקסוס תאוות ותענוגים, וכן לנסות את העשירים אם הם נותנים צדקה מתוך אהבת השי"ת ומתוך שמחה שזכה להיות משלוחי דרחמנא לפרנס עניים ומוסדות תורה וחסד, והוסיף שזהו ניסיון קשה מאוד, לא פחות מהנסיון למסור נפש למיתה בעבור הקב"ה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סא): "יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאודך". ואלו הם שני ניסיונות שייעד הקב"ה לתקופה האחרונה קודם משיח, בתחילה "בכל נפשך", ולאחר מכן "בכל מאודך", ואשרי מי שעומד בגבורה בניסיון.

(מתוך ביאורים והנהגות ואתחנן)

לומר אם יהיה ת"ח אחד בין מ' אלף אין צריכין לא רומח ולא מגן כי ת"ח מגין עליהם מאויביהם

- פְּרָאשִׁית וְאַלְהָה וַיִּקְרָא וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים. ס"ת בגימט' יראת. זהו ראשית חכמה יראת ה' ובגימט' תורה.
- ר"ת של ה' חומשים ב' ו' ו' א' בגי' אהיה.
- וסוף האותיות של ה' חומשים מ' מ' י' ו' ל' בגי' הוא אלהינו זה. וזהו ואת אחרונים אני הוא
- פְּאָרְפְּעִים. ב' במסורה. ויהי בארבעים שנה. בארבעים אלף בישראל. לומר אם יהיה ת"ח אחד בין מ' אלף אין צריכין לא רומח ולא מגן כי ת"ח מגין עליהם מאויביהם דאיירי התם בת"ח שנא' לבי לחוקקי ישראל והכא נמי כתיב בתריה ענין התורה. שנאמר הואיל משה באר את התורה
- וְאַצְנִיָּה אֶת שְׂפָטֵיכֶם בְּעֵת הַהוּא. כל דיין ודיין בדורו כמשה בדורו וזה הוא את שופטיכם בעת ההוא שיהיה בו
- וְאַצְנִיָּה אֶת שְׂפָטֵיכֶם בְּעֵת. ר"ת ואשב. לומר לך שצריך הדיין שישב
- וְאַצְנִיָּה אֶת שְׂפָטֵיכֶם בְּעֵת הַהוּא לְאָמֵר. ס"ת בגי' תמתין בכל דיניך. שצריך שיהיו מתונין בדין
- יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון הָעֶמֶד לְפָנָיִךְ. שגדולה שמושה יותר מלמודה
- וַיִּירָאוּ מִפָּנָיו. בשני יודיין' בשביל י' ברכות שנתברך יעקב
- יִרְשָׁה לְעֵשָׂו. בגי' בשביל מצות כיבוד

(לקט מתוך פירוש 'בעל הטורים' על הפרשה)

חֲלֵה הַדְּבָרִים הַאֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה לְפִי שֶׁן דְּבָרֵי תוֹכְחוֹת (כ"ט)

טובה וברכה באין לעולם

בגמ' בתמיד (כ"ח). כתוב רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם יאהב את התוכחות, שכל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם, טובה וברכה באין לעולם.

בספר כתר ראש הביא מהגר"ח מוואלוז'ין לענין התוכחה שלא לדבר קשות, ודברים קשים אינן נשמעין, רק יאמר בלשון רכה, ואם אין טיבעו בשום אופן לדבר רכות, פטור הוא מלהוכיח.

כתב הגר"א לעולם יראה אדם את חבריו על דבר שעושה לא טוב, כי אם ישמע לו ויטיב את מעשיו, אז כל המצוות שיעשה הם על ידו, ויטול שכר כמו העושה בעצמו, ואם לא ישמע לו אזי יטול את הטוב ממנו, כמ"ש האריז"ל. (ביאור הגר"א משלי י"ב י"ד).

מידותיו של המוכח, שאם הוא נח יוכיחנו בנחת, ואם הוא קשה יוכיח אותו כנגד מידותיו, וימשיל לו משלים ויביא לו ראיה להשלים רצונו.

שצועקים על הנוסעים 'שבת', והנהג שואל מה זה שבת

לענין הוכחת מחללי שבת בזמנינו, דעת הגר"נ קרליץ שיתכן שהם תינוקות שנשבו ועדיין בכלל "אחיק", וא"כ מצוה להוכיחם על כך. אם לענין לעשות מלחמות על זה על זה כתב שצריך שיקול הדעת גדול והדבר מסור לחכמי הדור, ועכ"פ לא העמי הארצות ולא כל ילד ונער יחליטו אם לעשות מלחמה על זה והיאך לעשות. והביא שפעם התבטא החזו"א על המפגינים על חילולי שבת, שצועקים על הנוסעים 'שבת', והנהג תמה ושואל מה זה שבת. (חוט שני הל' י"כ)

וימשיל לו משלים ויביא לו ראיה להשלים רצונו

אמר רבי אלעזר בן עזריה תמיהני אם יש בדור הזה שידוע להוכיח. (ערכין ט"ז:), ובחוט שני ביאר שאין הכוונה שנתבטל דין תוכחה בזמנינו, שהרי השו"ע והרמ"א (בסי' תר"ח) כתבו דיני תוכחה, אלא הכוונה שצריך לדעת איך להוכיח, וצריך לעבוד על זה ולא סתם להוכיח.

כתב המשנ"ב (קנ"ו ד') לגבי צורת התוכחה 'לא ידבר לו קשות עד שיכלימו, שנאמר "ולא תשא עליו חטא", אלא יוכיחנו בסתר, בנחת ובלשון רכה, וכ"ז דוקא כשעובר עבירה בסתר, אבל כשעובר עבירה בגלוי כתב המשנ"ב (תר"ח י') שיוכיחנו מיד ואפילו ברבים, כדי שלא יתחלל שם שמים. ובספר חסידים כתב שיש להוכיח כפי

אם היה לנו כסף לבנות בית המקדש

...והנה אם הייתה לנו רשות לבנות בית המקדש, והיה צריך כסף לזה, ידוע דכל אחד מישראל היה מנדב בנפש חפצה כל מה שבכחו לזה, כדי שיהיה לו גם כן חלק בבית המקדש, ובענייניו אין צריך כסף כלל, רק להתחזק להתרחק מן החטא החמור של לשון הרע ושנאת חנם, ולאחז במדת השלום, ועל ידי זה יתקן החטא וינקה לביאת המשיח ולבנין המקדש.

וכמה יתרום שמו של האיש הזה, שהוא היה הסבה לבנין הבית, וכאשר נמצא בנחמיה (פרק ג'), נרשמו שם לנצח שמות האנשים, שנתנו חלק בחומה של ירושלים, ועל אחת כמה וכמה בבית גופא.

(שמיה"ל ח"ב פרק ז)

אספר לכם מעשה ששמעתי מפי מורי רבי המשגיח רבי שלמה וולבה זללה"ה

הגאון הגדול רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א: אספר לכם מעשה ששמעתי מפי מורי רבי המשגיח רבי שלמה וולבה זללה"ה. למשגיח היתה חיבה מיוחדת לשמוע מבעלי תשובה מה הביא אותם לצעד שלהם. שיחה אחת כזו הוא קיים עם בחור צעיר בוגר הטכניון בחיפה. הלה העיד על עצמו, כי אף אחד ממשפחתו או משכניו לא קרוב לחיי תורה ומי שאחראי לחזרתו בתשובה, הוא יהודי שאף את שמו אינו יודע...

וכך תיאר הבחור באזני המשגיח: "הטכניון בו למדתי היה רחוק מביתי רחוב אחד בלבד כאשר בין שני הרחובות מפרידה צומת ובה מעבר חציה עם רמזור. צומת זו די מרכזית והמון אנשים חולפים בה. לי היתה שעה קבועה מדי בוקר בה הייתי חוצה את הצומת בדרכי לטכניון, כאשר עמי חולפים עוד המון אנשים. אחד מהם היה מזדמן לשם גם כן מדי בוקר באותה השעה בדיוק, אלא שאותו אחד, שגם חשב כיפה לראשו וחזונו היתה של שומר תורה ומצוות, היה היחיד שגם דאג מדי בוקר לברכני ב'בוקר טוב', זאת מבלי שהיתה לנו היכרות מוקדמת.

"אחרי תקופה התחלתי להרהר מדוע מתוך ההמונים החוצים את הצומת דווקא הוא מברכני ככזה מאור פנים, היתה לי תחושה שה'בוקר טוב' הזה קשור איכשהוא לכיפה שהוא חובש על ראשו, והחלטתי לחקור את הקשר הזה. התחלתי איפוא לבדוק את הענין הגעתי לישיבה לחוזרים בתשובה והנה אני כאן היום".

(שואלין ודורשין פינחס תשפ"ד)

כשיש מופע גדול כמו סיום הש"ס של דרשו, יש כרטיסים, יש שורה ראשונה, שורה שנייה. כך גם יקבלו את המקום בקבלת פני המשיח.

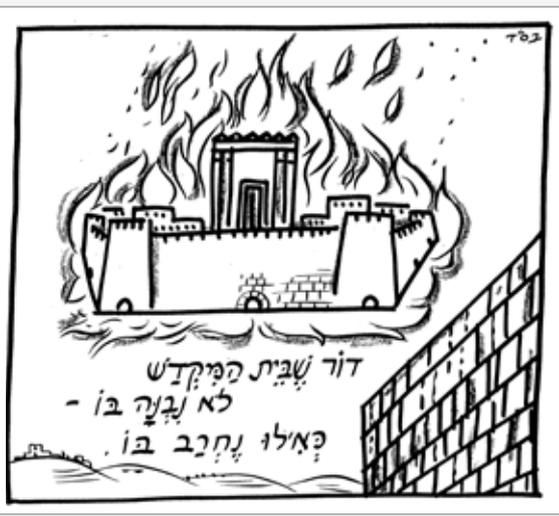
הגה"צ רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי שליט"א: היה יהודי בפתח תקוה בשם הרב רובניץ, הוא היה תלמיד של המשגיח בשנחאי, והוא שאל את המשגיח, כתוב באגדות החורבן, שאפילו גויים שבאו להחריב את בית המקדש הם עצרו ילדים יהודים ואמרו להם 'פסוק לי פסוק', היינו תגיד לי את הפסוק שאתה אוחז בו כעת... וכשהם היו שומעים, הם היו נבהלים וממהרים להתגייר... ואילו היום, גם אם יגידו לבן תורה גדול את פסוק לי פסוקיך, יגידו לו פסוקים, והוא יישאר על המקום, הוא לא ייבהל... איך זה יכול להיות?...

אמר לו רבי יחזקאל לוינשטיין: יש לך שאלות על גוי של פעם?!... ונבין הדברים, מה זה בעצם גוי של פעם?!... עלינו להבין נקודת הפתיחה, מה ההבדל בין פעם לבין היום?!... פעם היה לב בשר. אך לאט לאט הלב נהיה לב אבן. אבן גמורה! היום אין עם מי לדבר. פעם, אמנם היו עמי הארצות, והיו גם גויים, אבל היה להם לב, כשיש לב - גם אם הוא מושחת במידות - יש עם מי לדבר! כשהיה תופס אותו איזה משהו, איזה פסוק, הוא הזדעזע... היה עם מי לדבר... אך היום הלב הוא לב אבן. ולאבנים אי אפשר לדבר, אבנים אמנם שחקו מים, אבל להבין הם עוד לא מבינים...

נקודת הפתיחה של פעם היתה אחרת! לב של יהודי היה בנוי אחרת! גם כשהיו עמי הארצות, והיו תביעות עליהם, הכל אמת, אבל היה עם מי לדבר כי זה לב בשר, אבל כשהלב הוא אבן - קשה לדבר איתו

כל יהודי אומר שלוש פעמים ביום "ולירושלים עירך", "את צמח דוד", בין כה וכה אתה אומר את זה, קצת יותר תשקיע בכוונה... תחשוב על מה שאתה אומר. "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". יש לך כמה ברכות שבין כה וכה אתה אומר אותם, רק לחשוב יותר, ובאמת לבקש, ובאמת לרצות... קצת לעורר אהבה של אבא לבנים ואהבה של בנים לאבא... קצת להתגעגע, קצת להשתוקק למעלות עליונות... להרגיש קרבת אלוקים לי טוב, להרגיש קשר לבורא עולם. כל כך חבל לאבד את זה.

ואנחנו יודעים, כשיש מופע גדול כמו סיום הש"ס של דרשו וכדומה, יש כרטיסים, יש שורה ראשונה, שורה שנייה. לפי גודל האבילות - כך יקבלו את המקום בקבלת פני המשיח. את הכרטיסים מחלקים היום, היום אתם קובעים את השורה שלכם. השכינה אומרת בא נראה כמה אתה משתתף איתי, ועד כמה אתה מצטער על החורבן. וצריך לדעת שיש מבחן.. האדר"ת אמר שהוא רוצה לבחון את עצמו על יראת שמים, ואיך הוא בוחן את עצמו... הוא רואה עד כמה אכפת לו מצער החורבן... תבחנו - ותצליחו. אמן.
(קטעים מתוך 'ארחות חיים' דברים תשפ"ג)

ללא מילים

לתגובות, הארות, והצעות כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

כשהמכונית היתה עוברת לידינו , כל גופו של ה"חזון איש" היה רועד. הוא היה אומר בהתרגשות: "שבת... שבת... שבת!" כדי שיחסו לקדושת השבת לא יתעמעם!

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על 'לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת'

אצלנו את האוירה. הם היו מפעילים מעל הראש על 'פול ווליום', ואני והאורחים היינו שרים זמירות שבת על 'פול ווליום'. מי שולט פה במדינה? לא היהודים, אלא החטאים של היהודים. ואם היהודים רוצים להתגבר על אויביהם, יש להם עצה אחת "לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו, כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי" (תהילים פא, יד-טו).

איפה הם עמי הארץ של פעם?

החכם מעביר לילדיו שהשבת היא יום של קדושה והתעלות, יום של שמחה ותחושות קודש. כך הוא משעבד אותם לשבת בצורה נעימה, שיוצרת בהם חשק להמשיך את המורשת הזו בשמחה. לא כן מי שמשדר לבניו ששבת היא יום קשה, אסור ואסור - לא יפלא אם הם לא יאהבו את היום הזה.

בכל אופן, העיקרון נשאר אחד: הנפשות צריכות להשתעבד לתורה! ואם כבר הזכרנו את יום השבת - איפה הם עמי הארץ של פעם? כידוע עם הארץ אינו מי שלא יודע ללמוד. הוא יכול להיות חתן התנ"ך, חתן המשנה, ואפילו חתן הגמרא... הבעיה שלו שהוא שקרן, אי אפשר לסמוך עליו לעניין מעשרות. אפילו אם יאמר שעישר-לא סומכים עליו. הוא אינו מדקדק במצוות, ולכן אינו נאמן.

ועל אותו עם הארץ אומרים חז"ל, שבשבת הוא נאמן על המעשרות, ואם יאמר בשבת שעישר-סומכים עליו. הטעם לכך הוא שאימת שבת עליו. בשבת הוא מפחד לשקר. עד כדי כך שבת היא יום של קדושה.

נו? היכן הם עמי הארץ של פעם, שבשבת הם היו מפחדים לשקר רק כאשר עם ישראל ילך בדרכי ה', יש הבטחה שהאויבים יכנעו מיד! (קטעים מלוקטים מתוך אריה שאג - בין המצרים ופרשת וילך)

העולם מנוהל בהשגחה פרטית מדוקדקת, הן ברמה האישית והן ברמה הציבורית.

לפני תקופה הציקה לתושביה החרדים של שכונת רמות תופעה מטרידה: מידי ליל שבת נשמעו מנגינות מזרחיות וקולות ירי שהגיעו מכיוון הכפרים הערבים בסביבה. אפשר לנתח את התופעה ולומר שהיא קשורה לגורמים מדיניים, פוליטיים וחברתיים, אבל מי שיודע שהעולם אינו הפקר, זוכר ש"לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת" (שבת קיט ע"ב)

"חללו בה את השבת" אין הכוונה דווקא לעשיית מלאכות בשבת; די בכך שעושים את השבת חולין כדי שתחשב כמחוללת. אם מנוחת השבת מופרעת על ידי הערבים, אות הוא שאנו עצמנו איננו נזהרים מספיק שלא תעשה חולין!

בילדותי זכיתי לשמוע את שיעורו של מרן ה"חזון איש" זי"ע מידי ליל שבת בביתו. לאחר השיעור היינו יוצאים יחד עם ה"חזון איש" לטייל ברחוב המכונה כיום רחוב חזון איש. כשהיינו רואים מרחוק פנסי מכונית, ה"חזון איש" היה מסתובב כדי לא לראות חילול שבת. תוך כדי כך הוא היה מפטיר: "מסתמא זה לא יהודי, יהודי אינו מחלל שבת!"

כשהמכונית היתה עוברת לידינו , כל גופו של ה"חזון איש" היה רועד. הוא היה אומר בהתרגשות: "שבת... שבת... שבת!" כדי שיחסו לקדושת השבת לא יתעמעם!

בשעתו, גרתי בסביבה מעורבת, שהתגוררו בה גם משפחות חילוניות רבות. השכנים בדירה שמעלי היו משחקים בקלפים עד שתיים או שלוש לאחר חצות מידי ליל שבת. המשחקים האלה לא היו שקטים ולא עדינים, כל הסערה הזאת התחוללה מעל הראש שלנו, בשעה שאנחנו יושבים לסעודת שבת. הרגשתי שאני מוכרח לחזק את קדושת השבת אצלי בבית, והבאתי אורחים שחזיקו

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה